

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ZOOTEKNİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ÇEŞME YARIMADASINDAKİ KIL KEÇİSİ
İŞLETMELERİNDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

AYGÜL ERGİN
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Orhan KARACA

AYDIN-2022

KABUL VE ONAY

T.C. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Zootekni Yüksek Lisans Programı öğrencisi Aygül ERGİN tarafından hazırlanan “ÇEŞME YARIMADASINDAKİ KIL KEÇİSİ İŞLETMELERİNDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK” başlıklı tez, aşağıdaki jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: .../.../20...

Üye (T.D.) : (ünvan, adı soyadı) (üniversite) (imza) ...

Üye : (ünvan, adı soyadı) (üniversite) (imza) ...

Üye : (ünvan, adı soyadı) (üniversite) (imza) ...

ONAY:

Bu tez Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri tarafından uygun görülmüş ve Fen Bilimleri Enstitüsünün tarih ve sayılı oturumunda alınan numaralı Yönetim Kurulu kararıyla kabul edilmiştir.

.....
Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Lisansüstü öğrenim danışmalığı ve tez dönemi boyunca danışmalığı üstlenen, hayatıma ve çalışmalarına kattığı kıymetli deneyim ve tecrübelerini benimle paylaşan, tezimin şekillenmesinde ve her aşamasında büyük emekleri olan, bu süreç boyunca tüm bilgi ve tecrübesiyle yanımda olan Prof. Dr. Orhan KARACA'ya,

Tezimin veri ve saha çalışmalarında bilgi ve tecrübeleriyle manevi desteğini benden esirgemeyen, kıymetli akademik tecrübeleriyle beni yönlendiren Yüksek Ziraat Mühendisi Doğu TAN'a,

Saha çalışmalarında işbirliği ve teknik bilgisinin paylaşan ve ulaşım ve yetiştiricilere ulaşmamda katkılarını esirgemeyen Veteriner Hekim Funda EKİNCİ'ye, Veteriner Hekim Selahattin Can YILDIRIM'a, Ziraat Mühendisi Rıza ÇAKICI'ya, Ziraat Mühendisi Tayfun HALICI'ya,

Veri çalışmalarında her türlü imkân ve bilgisini benimle paylaşarak işbirliğinde bulunan yetiştiricimiz Mehmet KAHYA'ya ve Abdullah GÜN'e,

Yaşamım boyunca benden manevi desteğini ve emeğini esirgemeyen sevgili aile bireylerime sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Aygül ERGİN

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
TEŞEKKÜR	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
ŞEKİLLER DİZİNİ	v
RESİMLER DİZİNİ	vi
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix
1. GİRİŞ.....	1
2. KAYNAK ÖZETLERİ.....	4
2.1. Tarımsal Üretimde Sürdürülebilirlik	4
2.2. Araştırma Bölgesi ile İlgili Genel Bilgiler	6
2.3. Türkiye’de Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliği.....	7
2.4. İzmir İlinde Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliği	9
2.5. Keçi Yetiştiriciliği ile İlgili Genel Bilgiler.....	10
2.6. Türkiye’de Keçi Yetiştiriciliği ve Kıl Keçisi	10
2.7. İzmir İlinde Keçi Yetiştiriciliği ve Kıl Keçisi	11
2.8. Konu ile İlgili Bilimsel Araştırmalar	13
3. MATERYAL VE METOT	16
3.1. Materyal.....	16
3.2. Metot.....	17
4. BULGULAR	24
4.1. İşletme Sahipleri ile İlgili Bilgiler	24
4.2. İşletmelerde Kıl Keçisi Yetiştirme Sistemi	34
4.2.1. İşletmelerin Hayvan Yetiştirme Uygulamaları.....	34
4.2.2. İşletmelerde Aşım, Doğum ve Oğlak Büyütme.....	35
4.3. İşletmelerin Keçi Varlığı ve Gelirler	36
4.4. Kıl Keçisi İşletmesi Giderleri	41
4.5. Kıl Keçisi İşletmelerinin Gelirleri	44
4.6. İşletmelerin Yaşadıkları Problemler	49
5. TARTIŞMA.....	52

6. SONUÇ VE ÖNERİLER	56
KAYNAKLAR.....	58
EKLER	64
BİLİMSEL ETİK BEYANI	64
ÖZ GEÇMİŞ.....	70

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 4.1. Yetiştiricilerin deneyim süreleri.	25
Şekil 4.2. Araştırmaya konu olan Kıl keçisi yetiştiricilerinin eğitim durumları.	27
Şekil 4.3. Yetiştiricilerin kooperatif ve birliklere üye olma durumları.	29
Şekil 4.4. Yetiştiricilerin hayvan sayılarını arttırma istekleri.	29
Şekil 4.5. İşletmelerin keçi yetiştiriciliği dışındaki ek gelir durumları.	33
Şekil 4.6. Yetiştiricilerin keçi yetiştiriciliği dışında elde ettiği gelir.	33
Şekil 4.7. İşletme sahiplerinin tarımsal faaliyetleri.	34
Şekil 4.8. İşletmelerin kurbanlık satışı yapma durumları.	39
Şekil 4.9. Yetiştiricilerin merada yaşadıkları problemler.	51

RESİMLER DİZİNİ

Resim 3.1.	İzmir İli Güzelbahçe İlçesinde araştırmaya konu olan işletme sahibi ve İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü personelleri ile saha çalışmasından elde edilen görsel.	18
Resim 3.2.	Araştırma konusu kapsamında olan Güzelbahçe İlçesi Payamlı köyünde yapılan saha çalışmalarından elde edilen görsel.	19
Resim 3.3.	Araştırma konusu kapsamında olan Güzelbahçe İlçesi Küçükkaya Mahallesinde yapılan saha çalışmalarından elde edilen görsel.	19
Resim 3.4.	Araştırma konusu kapsamında olan Güzelbahçe İlçesi Yalı Mahallesinde yapılan saha çalışmalarından elde edilen görsel.	20
Resim 3.5.	Araştırma konusu kapsamında olan Seferihisar İlçesi Beyler Mahallesinde yapılan saha çalışmalarından elde edilen görsel.	20
Resim 3.6.	Araştırma konusu kapsamında olan Seferihisar İlçesi Beyler Mahallesinde yapılan saha çalışmalarından elde edilen görsel.	21
Resim 3.7.	Araştırma konusu kapsamında olan Seferihisar İlçesi Orhanlı Mahallesinde yapılan saha çalışmalarından elde edilen görsel.	21
Resim 3.8.	Araştırma konusu kapsamında olan Güzelbahçe İlçesi Payamlı Köyünde bulunan işletme sahibi.....	22
Resim 3.9.	Araştırma konusu kapsamında olan Seferihisar İlçesi Gödence Mahallesinde bulunan işletme sahibi	22
Resim 3.10.	Araştırma konusu kapsamında olan Seferihisar İlçesi Düzce Mahallesinde bulunan işletme sahibi.....	23
Resim 3.11.	Araştırma konusu kapsamında olan Seferihisar İlçesi Kavakdere Mahallesinde bulunan işletme sahibi	23

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 2.1.	İzmir ili tarımsal yapı ile ilgili genel bilgiler.	7
Çizelge 2.2.	İzmir ili tarım alanlarının dağılımı (dekar) ve üretim miktarları (ton).	7
Çizelge 2.3.	Türkiye’deki küçükbaş hayvan sayıları	8
Çizelge 2.4.	İzmir ili genelindeki kayıtlı hayvan varlığına dair TÜİK verileri (2021).	9
Çizelge 2.5.	Çeşme Yarımadasında (Güzelbahçe, Urla, Seferihisar, Çeşme) bulunan keçi varlığı.	12
Çizelge 4.1.	Araştırmaya konu olan Kıl Keçisi işletmelerinin yapısal özellikleri.	24
Çizelge 4.2.	Yetiştiricilerin sosyal güvenlik durumları.	26
Çizelge 4.3.	Araştırmaya konu olan Kıl Keçisi işletmelerinde kayıt tutma davranışları.	28
Çizelge 4.4.	İşletmelerin mera-otlak alanlarıyla ilgili bilgiler.	32
Çizelge 4.5.	İlçeler itibariyle işletmelerdeki keçi varlığı (baş).	36
Çizelge 4.6.	İlçeler itibariyle işletmelerdeki dişi keçi varlığı (baş).	37
Çizelge 4.7.	İlçeler itibariyle işletmelerdeki dişi oğlak varlığı (baş).	38
Çizelge 4.8.	İlçeler itibariyle işletmelerdeki erkek oğlak varlığı (baş).	38
Çizelge 4.9.	İlçeler itibariyle işletmelerdeki kurbanlık satışı (baş).	40
Çizelge 4.10.	İlçeler itibariyle işletmelerdeki adaklık varlığı (baş).	41
Çizelge 4.11.	İlçeler itibariyle işletmelerin yem masrafı (TL).	41
Çizelge 4.12.	İlçeler itibariyle işletmelerin ilaç masrafı (TL).	42
Çizelge 4.13.	İlçeler itibariyle işletmelerin çoban masrafı (TL).	43
Çizelge 4.14.	İlçeler itibariyle işletmelerin yıllık kurbanlık satış geliri (TL).	44
Çizelge 4.15.	İlçeler itibariyle işletmelerin adaklık satış fiyatı (TL).	44
Çizelge 4.16.	İlçeler itibariyle yıllık adaklık satışından elde edilen gelir (TL).	45
Çizelge 4.17.	İlçeler itibariyle işletmelerin günlük süt üretimi (lt).	45
Çizelge 4.18.	İlçeler itibariyle işletmelerin sattıkları süt fiyatı (TL) değişimi.	46
Çizelge 4.19.	İlçeler itibariyle işletmelerin yıllık süt satışından elde edilen gelir (TL).	46
Çizelge 4.20.	İlçeler itibariyle işletmelerin yıllık peynir üretimi (kg).	47
Çizelge 4.21.	İlçeler itibariyle işletmelerin peynir satış değeri (TL/kg).	47
Çizelge 4.22.	İlçeler itibariyle işletmelerin yıllık peynir satış gelirleri (TL).	48
Çizelge 4.23.	İlçeler itibariyle işletmelerin yıllık gelir toplamı (TL).	48
Çizelge 4.24.	İlçeler itibariyle işletmelerin yıllık gider toplamı (TL).	49
Çizelge 4.25.	İlçeler itibariyle işletmelerin gelir-gider farkı (TL).	49
Çizelge 4.26.	Yetiştirme sürecinde sık yaşanan problemler.	50

ÖZET

ÇEŞME YARIMADASINDAKİ KIL KEÇİSİ İŞLETMELERİNDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

**Ergin A. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Zootekni
Programı, Yüksek Lisans Tezi, Aydın, 2022.**

Çalışmanın Amacı; Ülkemizde küçükbaş hayvan yetiştiriciliği dikkate alındığında Kıl Keçisi varlığı oldukça önemli bir yer oluşturmaktadır. Bununla beraber, özellikle kırsalda Kıl Keçisi işletmeleri tarafından kullanılan geleneksel yetiştirme yöntemleri göze çarpmaktadır. Bu çalışmada, Çeşme Yarımadası Güzelbahçe, Urla, Seferihisar ve Çeşme İlçelerinde yaygın bir şekilde yapılan Kıl Keçisi yetiştiriciliğinin iklim ve coğrafyaya uygun olarak, geleneksel yöntemlerle yapıldığı ortaya konulmuştur.

Materyal ve Yöntem; Çalışma materyalini İzmir İli Çeşme Yarımadası Güzelbahçe, Urla, Seferihisar ve Çeşme İlçelerindeki 30 Kıl Keçisi yetiştiricisi oluşturmuştur. En az 200 baş Kıl Keçisine sahip olan bu yetiştiriciler ile sürdürülebilirlik ölçütlerine göre kişisel görüşmeler yapılmıştır. İşletme ve otlatma alanlarına ilişkin gözlemler yapılmıştır.

Bulgular; Yapılan çalışma sonucunda; sosyal hayatı olumsuz etkileyen iş gücü ihtiyacı, kısıtlı düzeyde yem kullanılıyor olsa da yüksek yem fiyatları, otlatma alanı yetersizlikleri, nitelikli çoban yokluğu ve barınak şartlarının yetersizliği gibi somut sorunlar tespit edilmiştir. Bütün bu olumsuzluklara rağmen, yörede keçi yetiştiricilerinin yegâne sebepleri olarak; uzun bir geçmişi olan yetiştirme tecrübesi ve keçi ürünlerine olan taleplerin olduğu ortaya çıkmıştır.

Sonuç; Yetiştiricilerin yeterli otlatma alanı imkânına sahip olması halinde yem harcamalarının yok denecek kadar azalacağı anlaşılmıştır. Kıl Keçisi işletmeleri iklim ve mevsim koşullardan yüksek düzeyde etkilenmesine rağmen karlı bir uğraşı alanı olduğu belirtilmekte. En önemli beklentileri fonksiyonel kamu desteğinin sürdürülmesidir.

Anahtar kelimeler: Çeşme Yarımadası, Kıl keçi, yetiştirme koşulları, sürdürülebilirlik, mera, yem.

ABSTRACT

THE SUSTAINABILITY IN HAIR GOAT FARMS IN ÇEŞME PENİNSULA

**Ergin A. Aydın Adnan Menderes University, Institute of Science and Technology,
Animal Breeding Program, Master Thesis, Aydın, 2022.**

The aim of the study; Considering sheep and goat breeding in our country, the existence of hair goats constitutes a very important part. However, the traditional breeding methods used by hair goat farms especially in rural areas stand out. In this study, it is revealed that hair goat breeding, which is widely practiced in Güzelbahçe, Urla, Seferihisar and Çeşme Districts of Çeşme Peninsula, is done with traditional methods in accordance with the climate and geography

Material and Method; The study material consisted of 30 Hair Goat breeders in İzmir Province Çeşme Peninsula Güzelbahçe, Urla, Seferihisar and Çeşme Districts. Personal interviews were conducted with these selected breeders, who have at least 200 Hair Goats, according to their sustainable criteria. In addition, observations were made in the goat farm and grazing areas and photographs were taken

Results; As a result of the study; Concrete problems such as the need for labor that negatively affect social life, high feed prices even though limited feed is used, inadequacy of grazingland, lack of qualified shepherds and inadequate shelter conditions have been identified. Despite all these negativities, it has been revealed that the only reasons for raising goats in the region are the long history of breeding experience and the demands for goat products.

Conclusion; It has been understood that if the breeders have sufficient grazingland, their feed expenditures will decrease almost non-existent. Hair goat farms are profitable despite being highly affected by climatic and seasonal conditions. The expectation of hair goat breeders about sustainable production is functional public support.

Keywords: Çeşme Peninsula, domesticgoat, breedingmethods, hairgoatbreeding, pasture, feed.

1. GİRİŞ

İnsanoğlu hayatını sürdürecek besinleri çok uzun bir dönem avlanarak, balık tutarak ve yabani meyveleri toplayarak elde etmeye çalıştıktan sonra aşağı yukarı bundan 10.000 yıl kadar önce, çeşitli bitkileri yetiştirmeyi ve hayvanları evcilleştirmeyi öğrenerek ilk kez yerleşik tarıma geçmeyi başarmıştır. Besin toplayıcılığından besin üreticiliğine geçiş anlamına gelen bu gelişme, Neolitik ağ (M 7000-5500) olarak adlandırılan temel bir ekonomik değişime zemin hazırlamıştır. Böylece insanın doğal çevresindeki kaynaklardan yararlanma imknı, olağan üstü denebilecek ölçüde artmış bitkilerle hayvanların arzını kontrol altına alarak daha bol ve güvenilir beslenme kaynaklarına kavuşmuştur (Bilgipedia, 2022).

İlerleyen dönemlerdeki gelişmeler ile birlikte evcilleştirilen hayvanlardan elde edilen ürün çeşitliliği artış göstermiştir. Örneğin Kıl Keçisi et ve sütünün yanı sıra kıllarından elde edilen farklı tekstil ürünleri ile öne çıkmaya başlamıştır. Zamanla retimi yapılan ürünler bölge halklarının ekonomisinin yanı sıra gündelik hayatını, kültürünü ve hayata bakışını da derinden etkilemiştir. Tarihte hayvancılık faaliyetlerinin sürdürülebilmesi için binlerce kilometrelik gler yapılmış insan hayatı yetiştirilen hayvanların doğasına uyumlanmıştır. Üretilen hayvansal gıdalar yemek kültürüne, elde edilen tekstil ürünleri de (rneğin; deri, kıl, yapağı v.b.) giyim kültürüne şekil vermiştir. Bu sebeple tarım faaliyetlerinin insan hayatındaki yeri ve önemi yadsınamaz.

Hayvancılığın lke ekonomisine olan katkısının yanı sıra; bitkisel üretim girdilerine olumlu etkisi, kırsal kalkınmada alternatif olması ve insan beslenmesindeki temel hayvansal protein ihtiyacının karşılanması bakımından da büyük önem arz etmektedir.

Ekonomik gelişmişlik durumu, coğrafik yapı ve demografik yapı hangi seviyede olursa olsun dünya çapında üretim adına esas teşkil eden bir uğraştır. Ülkemizde hayvancılık genel olarak küçük aile işletmeleri şeklide yapılmaktadır. Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık, coğrafik yapımız nedeniyle toprakların etkin kullanımında büyük rol oynamaktadır. Özellikle küçükbaş hayvancılıkta önemli bir yere sahip olan keçi işletmeleri, tarımsal üretime elverişli olmayan dağlık ve engebeli alanların değerlendirilmesinde önemli bir faktördür.

Ülkemizde hemen hemen her bölgesinde yetiştiriciliği yapılabilen Kıl Keçisi ağırlıklı olarak; Ege, Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde yapılmaktadır. Ege bölgesinde yaygın olan Kıl Keçisi işletmeleri kültürel alt yapıları dolayısı ile göçer keçi yetiştiriciliği şeklinde de yapılmaktadır. Kültürel etkisinin yanı sıra ülke ve bölge ekonomisine olan

katkıları, istihdam alanında sürdürülebilirliğin sağlanması için hayvansal üretim zincirinin ayrılmaz bir parçasıdır.

İzmir ili Çeşme Yarımadası (Çeşme, Seferihisar, Urla, Güzelbahçe) kıyı şeridi olması sebebiyle coğrafik yapısı Kıl Keçisi yetiştiriciliğine uygundur. Bu bölgede yapılan yetiştiriciliğin genellikle küçük aile işletmeleri şeklinde olması, potansiyeli olan ekonomik getiriye yeterince sağlayamamaktadır. Teknik altyapı olarak gelişmesi gereken, dağınık, küçük, güçsüz ve pazarlama sorunları olan ve alt gelir düzeyindeki kişilerin yaşatmaya çalıştığı Kıl Keçisi işletmelerinin, kırsal kesimde söz sahibi olması için devlet politikaları ile desteklenerek sürdürülebilirliklerinin sağlanması gerekmektedir.

Buradan hareket ile ele alınan bu üretim faaliyetinin sürdürülebilirliğin sağlanması konusunda ele alınan bu çalışmada, işletmelerin genel durumları ve yapısal özellikleri, kullanılan araziler, sürü yönetimi, hayvanların verimi ve işletmelerin sosyo-ekonomik yapısı değerlendirilmiştir.

Bu araştırma ile hedeflenenler;

- Sürdürülebilirlikle ilgili birçok araştırma olmasına rağmen, Kıl Keçisi işletmelerinde sürdürülebilirlik ile ilgili var olan literatür boşluğuna katkı sağlamak,
- Ülkemizde geçmişten günümüze özellikle dağlık, ormanlık ve kırsal kesimlerde yaşam biçimi olan Kıl Keçisi yetiştiriciliğinin yeni nesiller için de bir iş kolu haline gelmesi çabalarına destek vermek,
- Ülkemiz ekosistemine uyumlu yerli ırklarımızın üretim zincirinde varlığını sürdürerek etkin kullanımının artırılması ve yetiştiriciler tarafından tercih edilmesi yönünde giderek yaygınlaşan eğilimlerin geliştirilmesi,
- Çeşme Yarımadası Kıl Keçisi işletmelerindeki yetiştirme sistemi hakkında detaylı bilgiler edinme, yetiştiricilerin karşılaştıkları sorunların tespit edilmesi ,
- Kırsal ekosistemin parçası olan önemli bir tarımsal üretim sürecine dikkat çekmektir.
- Çeşme Yarımadasında modernleşmeye bağlı endüstriyel üretim koşulları ve özellikle turizmdeki gelişmelere rağmen ayakta kalabilen Kıl Keçisi yetiştiriciliği sürdürülebilirliğini değerlendirme noktaları öne çıkmaktadır.

Bu tez çalışması ile ortaya konan bilgiler, Çeşme Yarımadası ilkim ve yerel tarımsal üretim altyapısına uyum sağlamış olan Kıl Keçisi yetiştirme sisteminin geleceğe aktarılması bakımından özel öneme haizdir.

2. KAYNAK ÖZETLERİ

2.1. Tarımsal Üretimde Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik daimi olma yeteneği olarak adlandırılabilir. 21. yüzyılda genel olarak biyosfer ve uygarlığın bu yeteneğine atfen kullanılır. Aynı zamanda, kaynakların sömürülmesi, yatırımların yönü, teknolojik gelişmenin yönlendirilmesi ve kurumsal değişimin uyum içinde olduğu ve insan ihtiyaçlarını ve isteklerini karşılayabilme potansiyelinin hem günümüzde hem de gelecek için korunduğu dengeli bir ortamda değişimin sağlanması olarak tanımlanabilir (Globalfootprints, 2022).

Sürdürülebilir tarım kavramı; artan nüfus, doğal kaynakların insan faaliyetleri sonucu tükenme noktasına gelmesi, kısıtlı kaynakların sınırsız insan ihtiyaçlarını karşılayamaması sonucu ortaya çıkmıştır. Sürdürülebilirlik çok boyutlu bir kavram olup tek boyutta incelenmemelidir. Sürdürülebilirliğin sağlanması için bütünsel bir bakış açısıyla ekonomik, sosyal ve çevresel bileşenler birlikte değerlendirilmeli ve bu üç kavram dengeli bir şekilde yönetilmelidir.

Bu kavram hayvansal üretim açısından da oldukça önemlidir. Geleneksel hayvansal üretim daha fazla hayvan ile en yüksek verimi amaçlayan bir üretim şekli olarak tanımlanırken, ekolojik hayvansal üretim sayısının az olduğu, uygun beslenme ve barınak koşullarında, buna uygun üretim ve pazarlama yöntemi ile kaliteli ürün elde edip yüksek fiyata ulaşabilen bir üretim sistemi olarak tanımlanıyor (Altıntaş, 2021).

Bu sistemde çevrenin korunması, hayvan refahı, sürdürülebilirlik ve kaynakların korunması gibi başlıklar ön plana çıkmaktadır. Bu başlıklarla, üretimde hayvan sağlığının korunması, sağlıklı ve kaliteli ürünlerin üretilmesi, işletmelerin kimyasal yemleme yerine doğal yemleme yöntemlerini tercih etmesi, üretim ve tedarik zincirinin çevreye ve doğaya olan olumsuz çıktılarının en aza indirilmesi hedeflenmektedir.

Sürdürülebilirlik kavramı, hayvansal üretim açısından üç temel başlıkta incelenebilir. Bu başlıklar sosyal, çevresel ve ekonomik sürdürülebilirlik kavramları olarak tanımlanabilir.

Çeşme Yarımadası bölgesi sahip olduğu doğal güzellikleri, uluslararası havalimanı, denizi, büyük otoyollara bağlantısı ve kültürel zenginlikleriyle ülkemizde turizmin en önemli bölgelerinden biridir. Bu sebeple bölgedeki geleneksel yapıda olan küçük aile işletmelerinin kırsal turizme yadsınamayacak bir katkı sağlaması beklenmektedir. Bu anlamda bölgede

farkındalık geliştirilerek bilinç kazandırılması hem geleneksel hayvancılığın hem de agro-turizmin bölgede entegre bir şekilde yayılmasına olumlu etkide bulunacaktır.

Sürdürülebilirlik ilkesiyle agro-turizm; tarımsal faaliyetlerin turistik amaçlarla entegre kullanılmasını ifade etmektedir. Agro-turizm, kaynakların korunması ve kullanılması düşüncesi ile hareket etmektedir. Tarımsal alanlara zarar vermeden sürdürülen bir turizm türünü ifade etmektedir (Civelek vd., 2014). Bu anlamda sürdürülebilirliğin sağlanmasında agro-turizm etkin rol oynamaktadır.

Sosyal sürdürülebilirlik, genç insanların hayvansal üretime katılmaları açısından çok önemli bir kavramdır. Sosyalleşebilecekleri, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı genç üreticilerin bu işe olan heves ve ilgilerinin artması için oldukça önemlidir. Ayrıca keçicilik yapan ailelerinin çocuklarının köy enstitüleri tarzında okullarda erken yaşta eğitime alınması, bilimsel ve bilinçli üretim yapabilmek açısından çok önemlidir.

Çevresel sürdürülebilirlik denilince keçinin doğaya sağladığı katkılar akla gelmektedir. Keçiler genellikle dağlık arazilerde yaşarlar ve burada geçtikleri yerlerdeki küçük otları ve çalılıarı yiyerek patikalar açarlar. Bu patikalar orman yangınlarının önlenmesine yardımcı olur. Yine geçtikleri yerlere gübre bırakarak toprağın verimini attırırlar. Keçiler dağlık, kayalık, dik ve verimsiz arazilerde yaşamlarını sürdürebilirler. Bu durum tarım veya büyükbaş hayvan üretimi yapılamayacak bu bölgelerin, keçicilik ile üretime katılmasını sağlar. Çevresel sürdürülebilirlik değerlendirmesinde çevre ve keçi ilişkisi incelediğinde;

Uzun vd. (2015), Türkiye’de meralarda en fazla problem oluşturan başta *Centaurea*, *Cirsium* ve *Rumex* cinslerine ait otsu türler ile *Rubus*, *Rosa* ve *Genista* cinslerine ait çalılar olmak üzere birçok yabancı ot türleri ile mücadeleyi keçilerin ekonomik kazanca dönüştürdüğü çevre dostları olarak tanımlanmıştır.

Keçinin ekosistemdeki yerini tanımlayacak olursak, doğanın kendi yöntemleri ve ekolojisini de dikkate alarak orman yangınlarının önlenmesi noktasında Kıl keçisi yadsınamayacak çevresel bir öneme sahiptir. Orman yangınları noktasında keçinin otlandığı ekosistemde dip temizlemeden dolayı daha az yangın çıktığı bilinmektedir. Keçilerin orman içerisinde küçük otları yemesi sebebiyle, açtıkları patika yollar sayesinde orman yangınlarının yayılmasına ve önlenmesine olumlu katkı sağlamaktadır. Keçi yetiştiriciliğinin diğer hayvancılık faaliyetlerine oranla çevreye olumsuz etkileri yok denilecek kadar azdır. Bu anlamda ekosisteme ve ekolojiye olumlu katkısı olan bu hayvancılık faaliyetinin çevresel sürdürülebilirlik boyutunda etkinliği göz ardı edilmemelidir.

Keçi işletmelerinin giderinin büyük çoğunluğunu yem gideri oluşturmaktadır. Bu sebeple dışarıdan yem alımı arttıkça işletme giderleri ve dolayısı ile et fiyatları artar. Bu sebeple keçilerinin otlama alanlarının korunması, işletmenin sürdürülebilirliği açısından çok önemlidir. Bu durumun önüne geçebilmek için mer'aların kapalı bahçelere dönüştürülmemesi, keçilerin otlama alanlarının daraltılmaması gerekmektedir.

Ekonomik sürdürülebilirlik için keçinin doğasını bilerek, hayvandan mevsime uygun ürün elde etmeyi hedeflemek çok önemlidir. Örneğin haziran ayına kadar keçiden süt elde edilirken, hazirandan sonra peynir üretimi başlar. Bu ürünler için hazır pazarların bulunması ve ürün satma garantilerinin olması, keçici işletmelerinin sıcak para ile kendilerini çevirebilmelerini. Dolayısı ile işletmeciler keçicilik dışında başka işlere yönelme gereği duymazlar.

2.2. Araştırma Bölgesi ile İlgili Genel Bilgiler

İzmir ili tarımsal yapısı ile ilgili genel bilgiler Çizelge 2.1'de, İzmir ili tarım alanlarının dağılımı ise Çizelge 2.2 de verilmiştir. Türkiye'nin nüfus bakımından en kalabalık üçüncü şehri olan İzmir, Ege Bölgesinde yer alan bir liman kentidir. Uluslararası hava limanı, büyük otoyollara bağlantısı, üretilen ürünlerin işlenebileceği büyük sanayi bölgelerinin varlığı kentin lojistik açıdan önemini arttırmaktadır. Bunlarla birlikte nitelikli iş gücü, tarımda kullanılacak alternatif enerji kaynaklarının varlığı, kent insanının sürdürülebilir ve çevreci tarıma verdiği destek, tarım ve hayvancılık açısından şehri önemli bir üretim merkezi haline getirmektedir.

Yarımada kapsamına giren beş ilçede 2012 (ADNKS) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerine göre toplam 157.854 kişi yaşamaktadır. Bölgede nüfus büyüklüğüne göre ilçeler Urla (54.556 kişi), Çeşme (34.563 kişi), Seferihisar (31.467 kişi), Güzelbahçe (28.469 kişi) ve Karaburun (8.799 kişi) biçiminde sıralanmaktadır. Nüfus büyüklükleri açısından Çeşme, Seferihisar ve Güzelbahçe birbirlerine yakındır. Urla ve Karaburun ise farklı özellikler sergilemektedir. Urla, Yarımada'nın toplam nüfus büyüklüğünün %35'lik kısmını tek başına oluşturmaktadır. Diğer taraftan Karaburun için bu oran yalnızca %5'tir. İzmir toplamı ile kıyaslandığında Yarımada'nın nüfusu İzmir il nüfusunun yaklaşık %4'üdür (İZKA, 2014).

Çizelge 2.1. İzmir ili tarımsal yapı ile ilgili genel bilgiler. (Anonim, 2022).

Nüfus	4.425.000
ÇKS Kayıtlı Çiftçi	50.000
Yüz Ölçümü	11.891.000 Dekar
Kayıtlı Tarım Alanı	3.215.000 Dekar
Mera Alanı (TÜİK verisi)	1.097.220 Dekar
Nadas Alanı	25.000 Dekar
Orman Alanı	4.757.790

Çizelge 2.2. İzmir ili tarım alanlarının dağılımı (dekar) ve üretim miktarları (ton)
(TÜİK, 2021).

	2002		2020		2021	
	Üretim Alanı	Üretim Miktarı	Üretim Alanı	Üretim Miktarı	Üretim Alanı	Üretim Miktarı
Meyve	1.314.860	705.387	1.501.025	746.324	1.463.126	687.403
Sebze	520.590	1.623.277	441.453	1.812.926	376.299	1.664.563
Tarla	1.534.110	773.980	920.579	813.553	993.903	867.856

2.3. Türkiye’de Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliği

Türkiye’deki küçükbaş hayvan sayıları Çizelge 2.3’tedir. Türkiye’nin coğrafik yapısı ve geniş meraları göz önüne alındığında, ucuz maliyetli ve kaliteli hayvancılık için önemli potansiyele sahip olduğu görülmektedir. Ülkedeki meraların çoğunluğu düşük verimli olup, küçükbaş hayvancılık açısından daha uygundur. Özellikle koyun ve keçi yetiştiriciliği, ülkede yapılabilecek en ucuz maliyetli hayvancılıktır (Çamlı, 2022).

Ülkemizin koyun varlığı 2002-2019 yılları arasında %48 oranında artarak 25,2 milyon baştan 37,3 milyon başa, keçi varlığı %65 artarak 6,8 milyon baştan 11,2 milyon başa yükselmiştir. Dünyadaki küçükbaş hayvan varlığının %2 si ülkemizde bulunmaktadır. Türkiye koyun varlığı açısından dünyada 10’nuncu, keçi varlığında 22’inci, Avrupa’da ise küçükbaş hayvan varlığında birinci sırada yer almaktadır. (Anonim, 2020).

Çizelge 2.3. Türkiye’deki küçükbaş hayvan sayıları (TÜİK, 2021).

KÜÇÜKBAŞ HAYVAN SAYILARI			
YIL	KOYUN	KEÇİ	KÜÇÜKBAŞ TOPLAM
2002	25.173.706	6.780.094	31.353.800
2003	25.431.539	6.771.675	32.303.214
2004	25.201.155	6.609.937	31.811.092
2005	25.304.325	6.517.464	31.821.178
2006	25.616.912	6.643.294	32.260.206
2007	25.475.293	6.286.358	31.761.651
2008	23.974.591	5.593.561	29.568.152
2009	21.749.508	5.128.285	26.877.793
2010	23.089.691	6.293.233	29.382.924
2011	25.031.565	7.277.953	32.309.518
2012	27.425.233	8.357.286	35.782.519
2013	29.284.247	9.225.548	38.509.795
2014	31.140.244	10.344.936	41.455.180
2015	31.507.934	10.416.166	41.924.100
2016	30.983.933	10.345.299	41.329.232
2017	33.677.636	10.634.672	44.312.308
2018	35.194.972	10.922.427	46.117.399
2019	37.276.050	11.205.429	48.481.479
2020	42.126.050	11.988.845	54.126.626
2021	45.177.690	12.341.514	57.519.204

Türkiye İstatistik Kurumu 2021 yılı verilerine göre ülkemizde küçükbaş hayvan varlığı sayısı 2011 yılında 32.309.518 başken, 2015 yılında 41.924.100 başa kadar artarak %29’luk bir artış göstermiştir.2021 yılında 57.519.204 baş küçükbaş hayvan sayısı %29.8 lik bir artış

göstermiştir.2011 yılı keçi varlığı 10.634.672 baş iken 2021 yılında 12.341.514 başa kadar yükselerek %16,05'lik bir artış göstermiştir. Son yıllarda keçi varlığından yaşanan artış kıl keçisi varlığından kaynaklıdır.

Ülkemizde küçükbaş sayısında son yıllarda önemli artışlar sağlanmasına karşın koyun ve keçi yetiştiriciliğinin yeterince teknik düzeyde yapılmamasından kaynaklı verim kayıpları yaşanmaktadır. Bu anlamda ıslah çalışmalarının gerekliliği önem kazanmaktadır. Uygun ıslah çalışmalarının yapılmaması durumunda; insan beslenmesinde oldukça önemli bir protein kaynağı olan keçi eti ihtiyacı karşılamakta oldukça zorlanacaktır.

Ülkemizde küçükbaş hayvancılık faaliyetleri çoğunlukla düşük verimli yerli ırklardan oluşan varlığı, ekstantif otlamaya dayalı, besleme şartları kısıtlı giderlere dayalı üretim şeklindedir. Bu nedenle işletmelerin küçük ve cılız yapıya sahip olması, üretilen ürünlerin pazar olanaklarının kısıtlı olması, işletme giderlerinin minimum düzeyde tutulduğu ve ürün değerlendirme olanaklarının sınırlı olması üretimin büyük ölçüde etkilemektedir.

2.4. İzmir İlinde Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliği

İzmir ili küçükbaş hayvan yetiştiriciliği genellikle dağlık ve engebeli arazilerde yapılmaktadır. Daha çok kırsal kesimin tercih ettiği bir uğraş olarak bilinen yetiştiricilik aslında kişilerin kaderi olarak meslek seçimleri olmuştur.

Çizelge 2.4. İzmir ili genelindeki kayıtlı hayvan varlığına dair TÜİK verileri (2021).

İZMİR İLİ KÜÇÜKBAŞ HAYVAN SAYILARI				
Küçükbaş Hayvan		2002	2020	2021
Keçi	Kıl	168.987	264.073	226.817
	Tiftik	1.800	0	0
Keçi Toplam		170.787	264.073	226.817
Koyun	Merinos	1.320	14.975	22.617
	Yerli	452.998	778.051	683.496
Koyun Toplam		454.318	793.026	706.113
Küçükbaş Toplam		625.105	1.057.099	932.930

Ülkemiz sahip olduğu doğal ve ekonomik kaynakları, tarımsal üretim şekli ,iklim koşulları ,geleneksel yetiştirme teknikleri ile keçi yetiştiriciliğine elverişli bir ülkedir (Kaymakçı ve Engindeniz, 2020)

Hayvancılık faaliyetlerinin alt kolu olan küçükbaş hayvan yetiştiricilik faaliyeti çoğunlukla meralar ve bitkisel üretime uygunluk durumu zayıf olan arazilerin değerlendirilmesinde öncelik sahibi, et, süt, yün, kıl, tiftik vb. ürünlerin elde edildiği kullanım geniş bir üretim zincirine Pazar oluşturan kullanım alanlarına sahiptir (Paksoy ve Özçelik 2008).

2021 yılı Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre İzmir İlinde küçükbaş hayvan sayısı 2002 yılında 625.105 başken, 2021 yılında 932.930 baş hayvan sayısına kadar olumlu yönde bir artış göstermiştir. İzmir ilinde son iki yılda keçi varlığı sayısı %14,11'lik negatif bir eğri oluşturmaktadır. Bunun sebebi artan orman yangınları, mera alanlarının azalması, turizm bölgesi olan İzmir ilinin agro-turizm hakkında daha bilinçsiz olması, artan yem fiyatları olarak açıklanabilir.

2.5. Keçi Yetiştiriciliği ile İlgili Genel Bilgiler

Keçi yetiştiriciliği küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin bir alt koludur. Dünyada genel olarak keçi yetiştiriciliği ekstantif olarak yani meraya dayalı yapılmaktadır. Dolayısıyla geniş meralar ve makilik alanlara sahip olan Asya ve Afrika kıtasında keçi yetiştiriciliği yaygın olarak yapılmaktadır. Dünyada keçi varlığına göre ilk üç ülke sırasıyla Çin, Hindistan ve Nijerya'dır. Keçinin et, süt, kıl, tiftik, deri, post, barsak, gübre gibi çeşitli amaçlarla kullanılabilen çok sayıda ürünü bulunmaktadır (Anonim, 2020).

2.6. Türkiye'de Keçi Yetiştiriciliği ve Kıl Keçisi

Türkiye'de bulunan geniş meralar ve makilik alanlar, koyun ve keçi yetiştiriciliği açısından ülkemizi tercih edilen bir konuma getirmektedir. Özellikle tarıma elverişsiz alanlarda da yapılabilen keçi yetiştiriciliği, üreticiler için ekonomik açıdan da tercih edilmektedir.

Neredeyse tüm iklim koşullarına adapte olabilen, sıcak ve soğuğa karşı toleranslı, yetersiz beslenme koşullarına ve hastalıklara karşı dayanıklı, sağlam yapılı evcil bir ırk olan Kıl Keçisi, meyilli araziler, makilik alanlar, verimsiz mer'a ve kayalık arazilerde hayatta kalabilir. Bu özellikleri sebebiyle neredeyse Türkiye'nin tüm bölgelerinde yetiştirilebilen ve

halk arasında karakeçi olarak bilinen Kıl Keçileri, Türkiye'deki keçi varlığının yaklaşık %96'sını oluşturmaktadır (ESK, 2022)

Türkiye'de yetiştirilen Kıl Keçisi dışındaki keçi ırkları (ESK, 2022);

- Kilis keçisi; Gaziantep, Kilis ve Hatay yöresinde yaygın olarak yetiştirilmektedir. Halk elinde, uzun yıllar içerisinde Şam keçileri ile Kıl keçilerinin melezlenmesi ile oluşmuş bir ırk olduğu tahmin edilmektedir.
- Noduz keçisi; Van İli, Gürpınar ilçesi civarından köken alan Noduz keçileri, yüzyıllarca lokal ekolojik koşullara uyum sağlamış özel bir keçi genotipidir.
- Honamlı keçisi; Akdeniz Bölgesi, Toros Dağları etekleri, Antalya, Konya ve Isparta yörelerinde yetiştirilen ve Kıl keçilerden farklı olarak dışbükey bir burun yapısı ve kısa üst dudak yapısı ile dikkati çekmektedir.
- Türk Saanen keçisi; ülkemizde süt ve döl veriminin yüksekliği ile tanınmaktadır ve yaygın yetiştirme alanına sahiptir.
- Ankara keçisi; başta Ankara olmak üzere İç Anadolu Bölgesi'nde ve Siirt, Mardin ve Bitlis illerinde yetiştiriciliği yapılmaktadır. Türkiye'de en yaygın ikinci ırktır. Fakat sayıları ekonomik nedenlerden dolayı hızla azalmaktadır. Orta Asya kökenli bir ırk olduğu kabul edilir. Ufak cüsseli olan ırkta renk genellikle beyazdır. Siirt ve Mardin yörelerinde melezlemelerin de etkisiyle siyah, kahverengi ve gri renkli tiftik keçilerine rastlanır.
- Damaskus (Şam) keçisi; Suriye, Lübnan, Ürdün, İsrail, Kıbrıs ve Türkiye gibi ülkelerde yetiştiriciliği yapılan, sütçü bir keçi ırkıdır. Genellikle kahverengi renkte olmakla birlikte, alaca, siyah ve grilere de rastlanır. Yaygın olarak Akdeniz, Ege ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki illerde yetiştiriciliği yapılmasına karşın Türkiye'nin bütün bölgelerinde bulunmaktadır.

2.7. İzmir İlinde Keçi Yetiştiriciliği ve Kıl Keçisi

İzmir İli Çeşme Yarımadası, iklim koşulları, bitki örtüsü, demografik yapısı, tarihi ve ekonomik durumu sebebiyle tarımsal faaliyetler ve hayvancılık için önemli bir yere sahiptir. Özellikle keçi yetiştiriciliğinin bölgede tarihsel bir yeri vardır. İzmir'in çeşitli ilçelerinde geçimini eski dönemlerden beri sadece keçi yetiştiriciliği ile sağlayan köyler bulunmaktadır. İzmir ilinde yetiştirilen keçi ırkları; Kıl Keçisi ve Saanen keçisidir.

İzmir'de özellikle araştırma bölgesi olarak seçilen Çeşme-Karaburun Yarımadası bölgesinde, Kıl Keçisi yetiştiriciliği tarihi bir öneme sahiptir. Uzun yıllardır bu işi yapan

aileler için Kıl Keçisi yetiştiriciliği bir yaşam şekli haline gelmiştir. İşletmeciler kendi et ve süt ihtiyaçlarını da sürülerinden karşılamaktadırlar. İzmir’de Kıl Keçisi işletmeleri genellikle yamaçlarda veya dağlık bölgelerde yapılmaktadır. Çeşme Yarımadasında bulunan keçi varlığı Çizelge 2.5 de verilmiştir.

Araştırmaya konu olan Kıl Keçisi, yerli keçi ırkıdır ve ülkemizde yetiştirilen keçi sayısının en az %80’lik kısmını oluşturmaktadır. Vücut renkleri genellikle siyah olduğu için halk arasında Karakeçi olarak da bilinir. Siyah rengin yanı sıra kahverengi, gri ve alaca renkleri de mevcuttur. Kıl keçileri genellikle uzun kulaklı, boynuzludur. Ayrıca hem dişi hem de erkek keçilerin sakalları vardır. Ağırlıkları keçilerde 45 ile 65 kilogram, tekelerde ise 60 ile 90 kilogram arasındadır. Kıl verimi ise keçilerde 0,5 ile 1 kilogram, tekelerde ise 1 ile 2 kilogram arasındadır. Sağlıklı bir keçi çiftleşme öncesi iyi beslendiğinde doğum başına üretilen oğlak oranı 1-1,5 arasındadır. Yerli koyun ve keçilerde laktasyon süresi 3 ile 5 ay arasındadır, bu süre sütü ırklarda 7-8 ay kadar devam edebilir. Verimli kıl keçilerinde keçi başına süt verim ortalaması 2 litredir (Yakan, 2012).

Çizelge 2.5. Çeşme Yarımadasında (Güzelbahçe, Urla, Seferihisar, Çeşme) bulunan keçi varlığı (Tarım ve orman Bakanlığı Hayvancılık İstatistik Sistemi Verileri, 2022).

Çeşme Yarımadası İlçeler Bazında Keçi Varlığı(baş)				
Yıllar	Güzelbahçe	Urla	Seferihisar	Çeşme
2019	4327	9567	17856	4953
2021	5785	9876	18023	4893
2022	4884	10.848	18.594	4034

Tarım ve Orman Bakanlığı Hayvancılık İstatistik Sistemi verilerine göre keçi varlığı 2022 yılında en fazla Seferihisar ilçesinde ve en az keçi varlığı Çeşme ilçesinde olduğu görülmektedir. Seferihisar ilçesinde keçi varlığının fazla olması ilçenin coğrafik yapısı, üreticilerin üretici alışkanlıkları, işletme büyüklükleri ile ilgilidir. Çeşme ilçesinde keçi varlığının düşük miktarlarda olması ilçenin turizm bölgesi olması nedeniyle nüfus artışının mevsimsel bir şekilde değişiklik göstermesiyle seyreden kentleşmeden kaynaklı mera yetersizliğidir. Urla ilçesinde keçi popülasyonunun turizme rağmen fazla olmasının nedeni

üreticilerin agro-turizm bilinciyle tarımsal üretime olumlu katkı sağlayarak uygun pazar olanaklarının geliştirmesi olarak açıklanabilir.

2.8. Konu ile İlgili Bilimsel Araştırmalar

Keskinkılıç (2019) İzmir ilinde faaliyet gösteren koyunculuk işletmelerinin sürdürülebilirliğini çevresel, ekonomik ve sosyal boyutta ele almış ve belirli göstergeler kullanarak işletmelerin kompozit sürdürülebilirlik endeksini hesaplamış. Sonuç olarak FAO'ya göre, İzmir ilinde koyunculuk faaliyetinin sürdürülebilirliğinin sınırda olduğu ortaya koyulmuş ve ekonomik faktörlerin sürdürülebilirliğe etkisinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Verimsiz, amaç dışı kullanılan mer'alar ve tarım dışı gelir ile yabancı iş gücü kullanımının az olması sürdürülebilirliği olumsuz etkileyen faktörler olarak tespit edilmiştir.

Özalp ve Sayın (2018) Antalya'da küçükbaş hayvancılıkta süt üretiminin sürdürülebilirliğine etki eden ekonomik faktörleri değerlendirmeyi hedeflemiştir. Veriler yüz yüze yapılan anket çalışmaları ile elde edilmiştir. Sonuç olarak süt üretiminde, yem masrafının %40 ile en büyük gider olduğu tespit edilmiş ve ekonomik sürdürülebilirlik açısından yem giderine çözüm bulunması gerektiği tespit edilmiştir.

Özkan ve Armağan (2018) TR3 (EGE Bölgesi) bölgesinde yer alan illerin Malmquist yöntemiyle toplam faktör verimlilikleri hesaplanmış ve TVF (Toplam Faktör Verimliliği) endeksi değişimi 2006-2015 yılları arasında yüksek artış olan iller; İzmir (%29,8), Aydın (%28,0), Manisa (%21,7) olarak tespit edilmiştir. Malmquist yöntemi, verimlilik artışının derecesini ve zaman içindeki değişim eğilimlerini tahmin etmek için yararlı bir yaklaşımdır (Caves vd. 1982).

Sürdürülebilir verimlilik artışı teknoloji kullanımıyla doğru orantılıdır. Oluşturulan sürdürülebilirlik indeksine göre işletmelerin ekonomik, sosyal ve çevresel sürdürülebilirlik yüzdeleri hesaplanmıştır. Buna göre genel sürdürülebilirlik %66, ekonomik sürdürülebilirlik %72, sosyal sürdürülebilirlik %64, çevresel sürdürülebilirlik %62 olarak tespit edilmiştir.

Peters (1981) Batı Malezya'da keçi yetiştiriciliği yapan düşük gelirli ekonomik birimleri incelemişlerdir. Yapılan çalışmada, keçi yetiştiriciliğinin küçük ekonomik birimlerde yaşamsal rol oynadığı, kaliteli ve belirli miktarda yemin kullanılması, aile işgücünün değerlendirilmesi, yem ve iş gücüne göre ağıl genişliğinin düzenlenmesi, başlangıçta düşük olan sermaye ihtiyacının arttırılması, zamana ve nakit ihtiyacına göre satış

işlemlerinin geliştirilmesi, sağlandığında aile gelirini arttıracak, nakit sıkıntısını önleyeceği, mali riskleri azaltacağı saptanmıştır.

Schmidh (1991) Brundi'nin kuzeyinde yer alan, nüfusun % 90'ın dan fazlasını oluşturan 2 ildeki ortalama 0,5 hektar genişliğinde tarım arazisi bulunan ve küçük ölçekli hayvancılık işletmelerinde keçi yetiştiriciliğini incelemiştir. Bu bölgedeki tarım işletmeleri bir proje kapsamı içine alınarak pazara yönelik faaliyete geçirilmeye çalışılmıştır.

Rubino (1992) araştırması ile İtalya'nın güneyindeki farklı sosyo-ekonomik şartlara ve farklı yetiştirme tiplerine sahip keçi işletmelerinde teknik özellikler temel çeşitler ve ana sınırlılıklar tespit edilmiştir. Bu amaçla keçi işletmelerinin üretim kapasitelerinin belirlenmesi, farklı üretim sistemlerinde üretim potansiyelinin saptanması, işletmelerin yapısı ve organizasyon şekli hakkında incelemeler yapılarak peynir sanayisi için organizasyon ortaya konulmuştur.

Gebremedhin ve Gebrelul (1992) yaptıkları çalışmada küçük ölçekli keçi işletmelerinde seçilmiş 3 üretim sisteminde masraf ve gelir ilişkisi tahmin edilerek en karlı olanı belirlenmeye çalışılmıştır, ayrıca net bugünkü değer, geri ödeme süresi kriteri ile mali fizibilite analizleri yapılmıştır. Sonuçta sınırlı sermayeye sahip tarım işletmeleri için keçi yetiştiriciliğinin önemi ekonomik faydalar sunabileceği ortaya konmuştur.

Atac ve Burcu (2014) yapmış oldukları bir yayında Türkiye'de kıl keçilerinin varlığını ortaya koyarak, bu materyalin önemine dikkat çekmişlerdir. Yapılan çalışmada doğal kaynaklardan beslenen keçilerden elde edilen et ve sütün daha iyi bir tada sahip olması ve daha besleyici olması, Türkiye'de keçi ürünlerine olan talebin artmasına sebep olduğu tespit edilmiştir.

Kıl keçilerinin yetiştirilme koşulları (Aydoğan, 2019), verim performansları (Çak vd., 2021, Çelik ve Olfaz, 2018., Şirin, 2019, Varol, 2014) ve genetiklerine ilişkin (Bulut vd., 2016, Cankara 2019) birçok bilimsel araştırma yapılmıştır. Ayrıca kıl keçilerini organik üretim bakımından ele alan çalışmalar (Keskin vd., 2017) ile Kıl keçilerinin kaşmir lifleri özelliklerine yönelik araştırmalar da söz konusudur (Tuncer, 2018).

Gündüz ve Özkul (2017) Mersin ilinde keçi yetiştiriciliği yapan işletmelerin yapısal özellikleri incelenerek küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin düşük kombine verimli yerli ırklar veya melezleri ile ekstansif veya yarı entansif bir şekilde yapıldığı tespit edilmiştir.

Koyuncu vd. (2000) Güney Marmara Bölgesi'nde keçi yetiştiriciliği yapan işletmelerin yapısal ve ekonomik durumunu belirlemek için keçi yetiştiriciliğine genel bir bakış yapılmış ve bölgenin keçi yetiştiriciliğine uygunluk durumu incelenmiştir.

3. MATERYAL VE METOT

Bu çalışmada; Çeşme Yarımadası bölgesinde bulunan Güzelbahçe, Urla, Seferihisar ve Çeşme ilçelerindeki Kıl keçisi işletmeleri araştırma alanı olarak belirlenmiştir. Araştırmanın temelini Kıl keçisi yetiştiriciliği yapan işletme sahipleriyle yapılan görüşme ve gözlemler oluşturmaktadır. Yapılan çalışma 2019-2022 yıllarını kapsamaktadır. Hedeflenen asıl araştırma süresi 2019-2020 yılları arası olmasına rağmen, Covid-19 ile ilgili kısıtlamalar sebebiyle bu süre 2022 yılına kadar uzamıştır.

Kıl keçisi işletmelerinin sürdürülebilirliği için yapılan değerlendirmelerde gözlem ve görüşmelere ilişkin somut veriler esas olmak üzere literatür ve yerel kurumlardan elde edilen ikincil veri kaynakları da kullanılmıştır.

3.1. Materyal

Kıl keçisi dağlık bölgelerde makiler ve otlarla beslenen dayanıklı bir ırktır. Bu sebeple beslemesi diğer besi hayvanlarına göre daha kolay ve ekonomiktir. Bu açıdan hayvancılığa yeni başlayacak olan kişiler için en uygun küçükbaş ırkı da denebilir.

Vücut renkleri genellikle siyah olduğu için halk arasında Karakeçi olarak da bilinir. Siyah rengin yanı sıra kahverengi, gri ve alaca renkleri de mevcuttur. Kıl keçileri genellikle uzun kulaklı, boynuzludur. Ayrıca hem dişi hem de erkek keçilerin sakalları vardır. Ağırlıkları keçilerde 45 ile 65 kilogram, tekelerde ise 60 ile 90 kilogram arasındadır. Kıl verimi ise keçilerde 0,5 ile 1 kilogram, tekelerde ise 1 ile 2 kilogram arasındadır. Sağlıklı bir keçi çiftleşme öncesi iyi beslendiğinde doğum başına üretilen oğlak oranı 1-1,5 arasındadır. Yerli koyun ve keçilerde laktasyon süresi 3 ile 5 ay arasındadır, bu süre sütçü ırklarda 7-8 ay kadar devam edebilir. Verimli kıl keçilerinde keçi başına süt verim ortalaması 2 litredir (Yakan, 2012).

İzmir Akdeniz bitki örtüsüne sahip ılıman iklimi ve verimli toprakları olan bir şehirdir. Hayvancılıkta kullanılan yem bitkileri kolaylıkla yetiştirilebilir. Ayrıca genç ve dinamik bir nüfusa sahiptir. Bu sebepler göz önüne alınınca İzmir, pek çok hayvancılık faaliyeti için uygun bir bölgedir.

TÜİK verilerine bakıldığında, İzmir ilinde 2002 yılında 168.987 olan kayıtlı kıl keçisi sayısı, 2021 yılında 226.817 ye ulaşmıştır. Temiz tarım uygulamaları ve teknik destek verilen

kıl keçisi işletmeleriyle birlikte, önümüzdeki yıllarda bu sayının daha da artacağı ön görülmektedir.

Çeşme Yarımadası'nda yapılan bu çalışma için, uzun geçmişi olan temel geçim kaynağı keçi yetiştiriciliği olan ekosisteme uyum sağlayan bölgenin en köklü Kıl keçisi yetiştiricileri seçilmiştir. Araştırma materyali olarak seçilen 30 işletmenin her birinde hayvan sayısı en az 200 dür. Araştırma konusu olan 30 işletmenin ilçeler bazında işletme sayıları; Güzelbahçe 8, Seferihisar 8, Urla 7 ve Çeşme 7 adettir. İşletme sayılarının dağılımı işletmelerin turizm bölgesi olması, coğrafi konumları ve tarımsal üretim potansiyelleri açısından farklılık göstermektedir. İşletmelere ait bazı görseller Şekil 3.1'de sunulmuştur.

İzmir İlinde 2002 yılında 168.987 olan kayıtlı Kıl Keçisi sayısı, 2021 yılında 226.817 ye ulaşmıştır. Temiz tarım uygulamaları ve teknik destek verilen Kıl Keçisi işletmeleriyle birlikte, önümüzdeki yıllarda bu sayının daha da artacağı ön görülmektedir.

Çeşme Yarımadası'nda yapılan bu çalışma için, uzun geçmişi olan temel geçim kaynağı keçi yetiştiriciliği olan ekosisteme uyum sağlayan bölgenin en köklü Kıl Keçisi yetiştiricileri seçilmiştir. Araştırma materyali olarak seçilen 30 işletmenin her birinde hayvan sayısı en az 200 dür. Araştırma konusu olan 30 işletmenin ilçeler bazında işletme sayıları; Güzelbahçe 8, Seferihisar 8, Urla 7 ve Çeşme 7 adettir. İşletme sayılarının dağılımı işletmelerin turizm bölgesi olması, coğrafi konumları ve tarımsal üretim potansiyelleri açısından farklılık göstermektedir. İşletmelere ait bazı görseller Resim 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 3.6, 3.7, 3.8, 3.9, 3.10, 3.11'de sunulmuştur.

3.2. Metot

İşletmelerin ekonomik, sosyal ve çevresel sürdürülebilirlik unsurları bakımından değerlendirilebilmesi için gerekli verilerin elde edilmesi için öngörülen yöntem, araştırma materyali olarak seçilen işletmelerde gözlem ve görüşmedir. Saha çalışmalarında bu amaca uygun olarak hazırlanan ve Tezin sonunda ek olarak sunulan “Gözlem ve Görüşme Formu” kullanılmıştır. Formdaki öngörülere göre işletme sahibi ile işletme ortamında kişisel görüşme yapılmış ve işletmeci refakatinde işletme altyapısı, hayvanlar ve otlatma alanlarına ilişkin gözlemler yapılmıştır. Yazılı notlar yanında işletmelere ve yetiştirme ortamına ilişkin fotoğraf olarak görsel kayıtlar oluşturulmuştur.

Araştırma kapsamında incelenen Kıl keçisi işletmeleri için öncelikle bağlı buldukları köy muhtarları ile görüşülerek, İlçe Tarım Müdürlüklerindeki teknik personellerin de katkıları

ile yetiştiricilere gerekli bilgilendirme yapılarak güvene dayalı sağlıklı bir iletişim kurulmuştur. Elde edilen veriler salt yetiştirici beyanına dayalı değildir. Değerlendirmeye esas olan verilerin doğruluğunun, kontrol soruları, gözlemler ve temel bilimsel bilgiler kapsamında, sınanması varsayımı benimsenmiştir.

Çeşme Yarımadasının seçilmiş en iyi Kıl keçisi işletmeleri verileri basit istatistikler olarak ifade edilmiştir.

Sürdürülebilirlik değerlendirmesinde dikkate alınacak ekonomik, sosyal ve çevre unsurlarına ilişkin veriler kullanılmıştır. Araştırma konusu kapsamında 30 en iyi, büyük işletme seçilmiştir. Çünkü hayvancılık yıldan yıla zemin kaybediyor. Çeşme Yarımadası'nda geçmiş olan, otantik yapısını sürdüren bu büyük işletmeler sürdürülebilirlik noktasında gelecek vaad etmektedirler.

Resim 3.1. İzmir İli Güzelbahçe İlçesinde araştırmaya konu olan işletme sahibi ve İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü personelleri ile saha çalışmasından elde edilen görsel.

Resim 3.2. Araştırma konusu kapsamında olan Güzelbahçe İlçesi Payamlı köyünde yapılan saha çalışmalarından elde edilen görsel.

Resim 3.3. Araştırma konusu kapsamında olan Güzelbahçe İlçesi Küçükkaya Mahallesinde yapılan saha çalışmalarından elde edilen görsel.

Resim 3.4. Araştırma konusu kapsamında olan Güzelbahçe İlçesi Yalı Mahallesiinde yapılan saha çalışmalarından elde edilen görsel.

Resim 3.5. Araştırma konusu kapsamında olan Seferihisar İlçesi Beyler Mahallesiinde yapılan saha çalışmalarından elde edilen görsel.

Resim 3.6. Araştırma konusu kapsamında olan Seferihisar İlçesi Beyler Mahallesiinde yapılan saha çalışmalarından elde edilen görsel.

Resim 3.7. Araştırma konusu kapsamında olan Seferihisar İlçesi Orhanlı Mahallesiinde yapılan saha çalışmalarından elde edilen görsel.

Resim 3.8. Araştırma konusu kapsamında olan Güzelbahçe İlçesi Payamlı Köyünde bulunan işletme sahibi

Resim 3.9. Araştırma konusu kapsamında olan Seferihisar İlçesi Gdence Mahallesinde bulunan işletme sahibi

Resim 3.10. Araştırma konusu kapsamında olan Seferihisar İlçesi Düzce Mahallesinde bulunan işletme sahibi

Resim 3.11. Araştırma konusu kapsamında olan Seferihisar İlçesi Kavakdere Mahallesinde bulunan işletme sahibi

4. BULGULAR

Kıl keçisi yetiştiricilik faaliyetlerinin Çeşme Yarımadası Güzelbahçe, Urla, Seferihisar ve Çeşme ilçelerindeki işletme yapılarını incelemek amacıyla yapılan bu çalışmada elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

4.1. İşletme Sahipleri ile İlgili Bilgiler

Yetiştiricilere ait genel bilgiler: Araştırmaya konu keçisi işletmesi sahipleriyle ilgili genel bilgiler Çizelge 4.1’de özetlenmiştir.

Çizelge 4.1. Araştırmaya konu olan Kıl Keçisi işletmelerinin yapısal özellikleri.

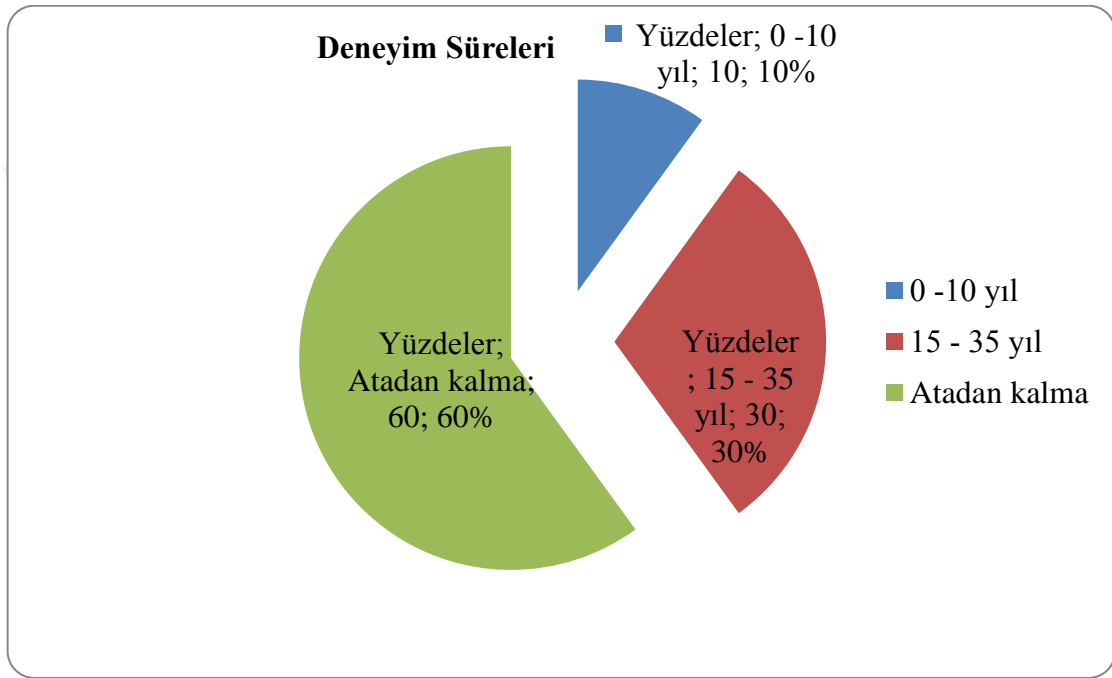
Değişkenler	Yetiştirici sayısı (adet)	Oran %	
İşletme Sahibi	Kadın	9	30
	Erkek	21	70
	Toplam	30	100
Yaş	0-39	5	16,6
	40-49	5	16,6
	50 ve üzeri	20	66,6
	Toplam	30	100
Medeni Hali	Bekâr	4	13,3
	Evli	26	86,6
	Toplam	30	100
Ailedeki kişi sayısı	2+	24	80
	5+	6	20
	Toplam	30	100

Çeşme Yarımadasında Kıl keçisi yetiştiricilerinin %30’u kadın ve %70’i erkektir. Araştırmaya konu olan işletmecilerin %66,6’sı 50 ve üzeri gruptadır. Bu durum bize Kıl keçisi yetiştiriciliğinin genç grup tarafından pek tercih edilen bir uğraş olmadığını

göstermektedir. Araştırma grubundakilerin %86,6'sı evlidir ve genellikle çekirdek ailelerden oluşan küçük aile işletmeleridir (Çizelge 4.1).

Küçükbaş hayvancılık faaliyetlerinde iş gücünün büyük bir kısmı aile fertlerinden karşılanmaktadır. Aile fertleri evlendikleri zaman veya aile büyüklerinin vefatları durumunda genellikle bu mesleği devam ettirerek işletmenin devamlılığını sağlamaktadırlar.

Yetiştirici deneyim süreleri Şekil 4.1'dedir.

Şekil 4.1. Yetiştiricilerin deneyim süreleri.

Küçükbaş hayvancılıkta hem fiziksel enerjinin hem de tecrübenin önemli olduğu dikkate alındığında işletme sahiplerinin yaşlı nüfusu teşkil ettiği görülmektedir. Bu sebeple gençlerin istihdama katılması teşvik edilerek kıl keçisi işletmelerinin devamlılığı ve karlılığı açısından hem teknik hem de ekonomik potansiyele kavuşturulması sağlanmalıdır.

Yetiştiricilerin %10'luk kısmının Kıl keçisi yetiştiriciliği deneyimi 10 yıl ve daha azdır. Deneyimi 35 yıl ve üstü olan yetiştiricilerin sayısı %60'lık dilime tekabül etmekte. Yetiştiricilikte deneyim arttıkça sürü büyüklüğü ve potansiyeli de arttığı görülmüştür.

Yetiştiricilerin sosyal güvenlik durumları: Kıl keçisi işletme sahiplerinin %36,6'lık oranla en büyük diliminde, sosyal güvence durumlarının olmadığı tespit edilmektedir. %30'luk kısmı ek gelir elde ettiği işler üzerinden sosyal güvence imkânına sahip olmakta,

%33,3'lük kısmı da kendi imkânlarıyla Çiftçi Bağ Kur ödemelerini yaparak sosyal güvenceye sahip olmuşlardır (Çizelge 4.2).

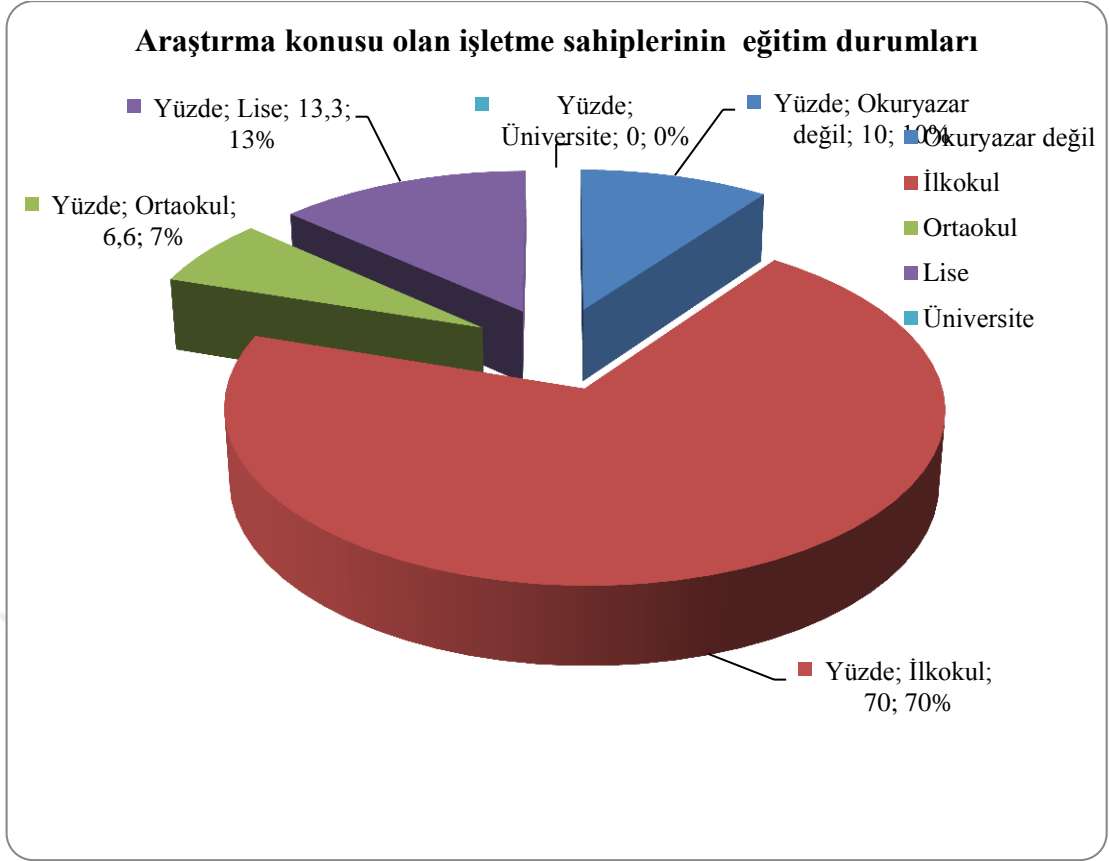
Çizelge 4.2. Yetiştiricilerin sosyal güvenlik durumları.

Değişkenler		Yetiştirici Sayısı (adet)	Oran %
Sosyal güvence durumu	Yok	11	36,6
	SGK-Bağ Kur	9	30
	Diğer	10	33,3
	Toplam	30	100

Ülkemizde çiftçilik ile uğraşan kesimin, diğer meslek gruplarına göre düşük gelir düzeyine sahip olduğu bilinmektedir. Bu sebeple üreticilerin sosyal güvenliğinin sağlanması bir takım kanun maddeleri düzenlenmiştir.

Tarımda çalışanlar 1983 yılında çıkarılan iki kanuna tabi olmuşlardır. Bunlardan birincisi 2926 sayılı “Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu”, diğeri ise tarım işçilerini kapsayan 2925 sayılı “Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu” dur (Akpınar, 2009).

Yetiştiricilerin eğitim durumu: Yetiştiricilerinin eğitim durumuna ilişkin bilgiler Şekil 4.2’de özetlenmiştir. Ülkemizde hayvancılık sektöründeki küçük aile işletmelerinin maddi yetersizlik sebebiyle hayvanları için bakıcı tutamamaktadır. Onun yerine aile bireyleri bu sorumluluğu paylaşmak adına eğitimlerini yarım bırakmaktadır. Bu sebeple araştırmaya konu olan işletme sahiplerinin %10’luk kısmı okuryazar değildir.

Şekil 4.2. Araştırmaya konu olan Kıl keçisi yetiştiricilerinin eğitim durumları.

Elde edilen verilere göre üreticilerin eğitim düzeyi düşük kişilerden oluşması, bu nedenle yeniliklerin benimsenmesinde, teknolojik gelişmelerin izlenmesi ve takibinin tarımsal üretimde etkinliğinin artırılmasında negatif bir etkiye sahip olduğundan eğitim düzeyinin artırılması gerekliliği gerçeğini ortaya koymaktadır.

Yetiştiricilerin kayıt tutma alışkanlıkları: Keçi sürülerinde genellikle yüksek düzeyde verim elde etmek ve sürdürülebilirlik adına her yıl artırabilmek için öncelikle keçileri iyi tanımak ve izlemek gerekir. Keçilerden elde edilen gelirin önemli bir kısmı süt olduğu için öncelikle süt kayıtlarının düzenli tutulması önem arz etmektedir. Süt verimi dışında oğlak verimi, oğlakların yaşama gücü potansiyeli, gelişim hızları, hastalıklara yatkınlık durumları ve adaptasyonları anlamında da ıslaha yönelik kayıtların tutulması verimi olumlu yönde etkileyecek pozitif katkılardır.

Değerlendirilen işletmelerin %23,3'ü kayıt tutmaktadır. Bunun sebebi işletmelerin proje Halk Elinde Islah Projesi kapsamında yer almaları ve canlı ağırlık ve döl verimini ölçütlerine göre damızlık seçimi yapma sorumluluğuna girmeleridir. Yetiştiricilerin %76,6'lık kısmı kayıt tutmamaktadır. Kayıt tutmayanların da %69,5'inin alışkanlık edinmediği, %13,4'ünün

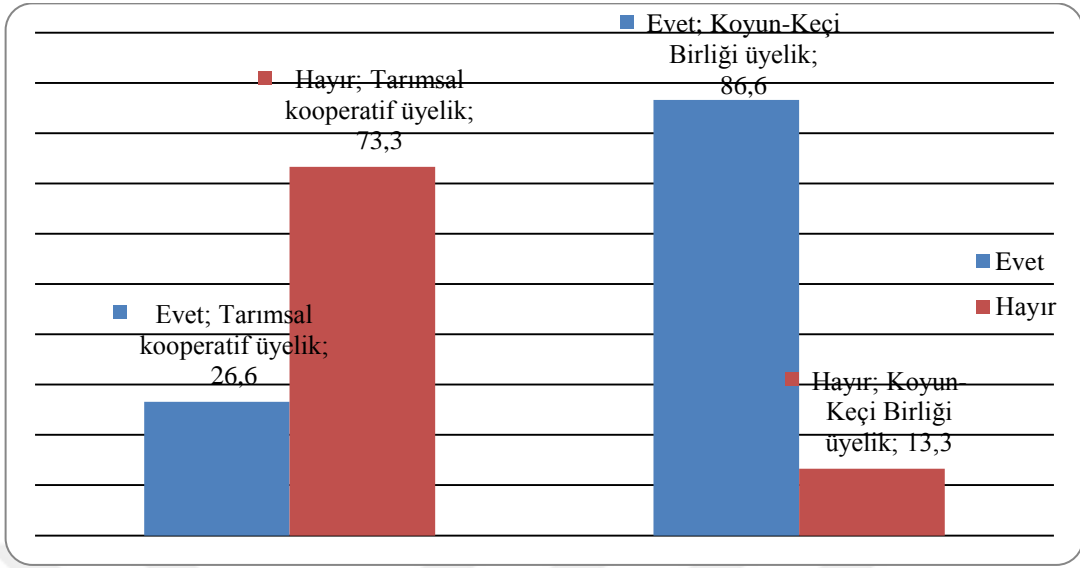
okuryazar olmadığı ve %17,3'lük kısmının ise batıl inançları gereği kayıt tutmadığı tespit edilmiştir (Çizelge 4.3). Kayıt tutma alışkanlığının edinilmesi diğer yetiştirme metodlarına göre bu yetiştirme şeklinde çok daha zor olduğu ve kayıt tutma konusundaki bilinçsizlik yetiştiriciler tarafından ifade edilmiştir. Kayıt tutma alışkanlığı olmayan yetiştiriciler, hayvanların soyağacının bilinmemesinin yanı sıra babalarını bilinmediği ve doğal aşım yönteminin dezavantajı olarak sürü yönetimi konusunda teknik bilgi eksiklikleri olduğunu dile getirmiştir.

Çizelge 4.3. Araştırmaya konu olan Kıl Keçisi işletmelerinde kayıt tutma davranışları.

Değişkenler		Yetiştirici sayısı (adet)	Oran%
Kayıt Tutma durumu	Evet	7	23,3
	Hayır	23	76,6
	Toplam	30	100
Kayıt tutmama nedenleri	Alışkanlık edinmedim	16	69,5
	Tutmayı bilmiyorum	3	13,4
	Diğer	4	17,3
	Toplam	23	100.0

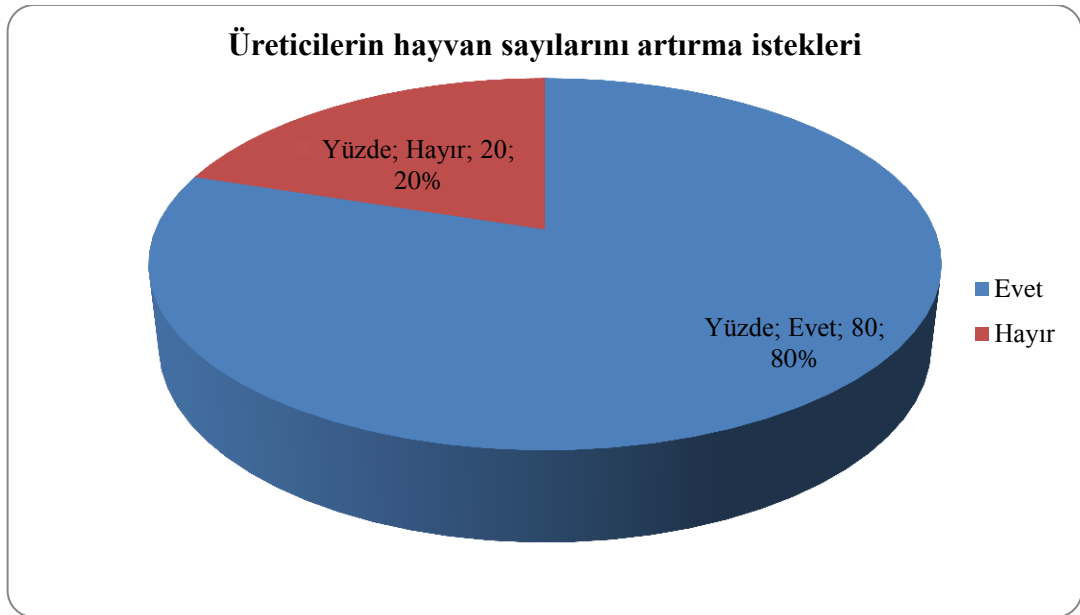
İşletmecilerin tarımsal kooperatif ve birliklere üyelikleri: Yetiştiricilerin %73,3'ünün tarımsal kooperatiflere üye olmadığı, %26,6'sının üyeliklerinin aktif bir şekilde devam ettiği görülmektedir. %86,6'lık dilimin koyun keçi birliklerine üye olduğu, %13,3'ünün üye olmadığı saptanmıştır (Şekil 4.3).

Damızlık koyun-keçi birliğine üye yetiştiricilerin, işletmelerde yaşanan problemlere çözüm noktasında önemli bir yer sahip olduğu, keçiciliğin geliştirilmesi, üreticiler arasında işbirliği sağlanarak yüksek verimli hayvanların yetiştirilmesi, gerekli ıslah programlarının düzenli bir şekilde uygulanması, verime yönelik katkıda bulunacak kayıtların tutulması, eğitim ve organizasyon hizmetlerinin sağlanması ,sağlık koruma uygulamalarının üretici tarafından ulaşılır olmasının sağlanması, kaliteli kaba yem alımı fırsatının sağlanması gibi olguların üreticiler için işletmelerinin devamlılığına pozitif katkı sağlayacağı bilinci kazandırılması gerekmektedir.

Şekil 4.3. Yetiştiricilerin kooperatif ve birliklere üye olma durumları.

İşletmelerin hayvan sayılarını artırma eğilimleri: Keçi yetiştiricileri hayvan sayılarını arttırmaya eğilimli olup olmamaları durumu geleceğe yönelik beklentiler açısından önemli bir göstergedir. Şekil 4.4'de görüldüğü gibi yetiştiricilerin %80'ni hayvan sayılarını arttırmak istemektedirler. Bu yetiştiricilerin hayvan sayıları normalin altına düştüğü için artırma talebinde buldukları anlaşılmıştır. Nitekim aynı yetiştiriciler artan yem fiyatları, kamusal destekleri yetersiz bulmaları sebebiyle ve örgütlenmedeki yetersizlik yüzünden duydukları endişeyi belirtmişlerdir.

Şekil 4.4. Yetiştiricilerin hayvan sayılarını arttırma istekleri.

İşletmelerin kullandığı araziler: Kıl keçisi yetiştiricilerinin kullanmış oldukları otlatma alanlarına ilişkin genel bilgiler Çizelge 4.4'te verilmiştir. Araştırma kapsamındaki Kıl keçisi işletmelerinin çoğunun arazi varlığına sahip oldukları, ancak %16,6'sının kendisine ait hiç arazisi olmadığı anlaşılmaktadır. Yetiştiricilerin %86,6'sının hazine arazilerinin kiraladığını ve %90'nının köyün merasını, ormanlık alanları otlatmak için kullandığı görülmektedir. Araştırma konusu olan işletme sahiplerinin bazıları hayvanlarını kendilerine ait arazide bazı yetiştiriciler de köy halkına ait olan merada otlatmaktadırlar. Otlatma zamanları mevsime bağlı olarak değişmekte olup, bahar aylarında merada ve dağlık alanlarda yeşil otların yağışa bağlı olarak artması sebebiyle daha uzun yaşanmaktadır. Kış aylarında ise meraların yeterli olmadığı zamanlarda kaba yem takviyesi yapılmaktadır. İşletmeler özellikle de kış aylarında soğuk hava şartları nedeniyle hayvanların meraya çıktığı sabah saatlerinde meraya çıkmadan kaba yemlerle ek yemleme yapmaktadırlar. Yetiştiriciler ek yemlemeyi mümkün olduğunca daha az tercih etmektedirler. Çünkü meralardan yaralanma oranları ne kadar artarsa işletme gider kalemlerinden yem masrafı kalemini o kadar azaltacakları kanısına sahiptirler. Yetiştiriciler orman alanlarının tarımsal üretime açılmasıyla mera sorunu yaşamaktadırlar. Kendilerine ait çevrili arazileri olan yetiştiriciler de azalan mera alanları ve son yıllarda artan orman yangınları sebebiyle azalan orman alanları yüzünden problem yaşamaktadırlar.

İş gücü olarak diğer yetiştirme metotlarına göre yok denilecek kadar az bir iş gücüne sahip olunması sebebiyle kolay bir yetiştirme şeklidir. Özellikle de hayvanların merada buldukları süre boyunca iş gücüne ihtiyaç duyulmamaktadır. Çoban ve bakıcı ihtiyacı işletmelerin hayvan sayıları ve işletme sahiplerinin yaş durumuna bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Genellikle iş gücünün az olması sebebiyle işletme giderlerinin büyük bir dilimini oluşturan çoban ve bakıcı giderleri işletmelerin gider kalemlerinden ekonomik kazanım sağlamaktadır.

Genellikle geniş yayılım gösteren Kıl keçileri meralarda yetiştiriciler tarafından hayvan kontrolünü daha sağlıklı yapabilmektedirler. Merada hayvan güvenliği nadir olarak hırsızlık problemi olarak yaşanmaktadır. Bu yüzden hırsızlık problemlerinin yasal zeminde tespiti ve önlemi için birtakım teknik yardımlar gerekmekte olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamda barınakların alarm ve güvenlik kameraları ile desteklenmesi ihtiyacı gerekmektedir. Araştırma konusu kapsamındaki işletmelerin yabani hayvanlarla mücadele kapsamında problem yaşadıkları ve bu anlamda maksimum seviyede zarar gördükleri yapılan görüşmelerde dile getirilmiştir. Ayrıca sürülere meralarda domuzların nadir de olsa zarar verdikleri ama

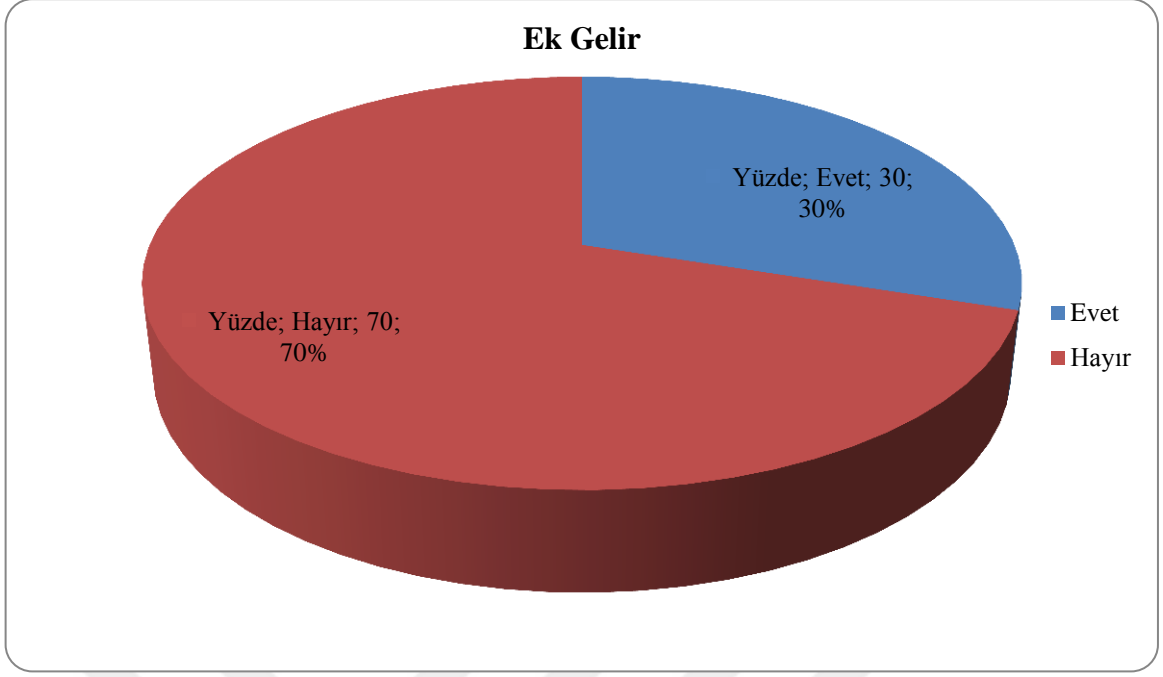
yetiştiricilerin yaşanılacak olaylara karşı tedbir olarak oluşacak zararları kendi çabaları ile önlemeye çalıştıkları belirlenmiştir.

Hayvanların otlatma alanları köyden kente değişim göstermektedir. Genellikle araştırma konusu kapsamında olan işletmeler taşla ve tel örgü ile çevrili ağıl denilen barınaklara sahiptir. Bu sebeple hayvanların güvenliği sağlanarak yabani hayvan saldırısına karşı korunaklı hale gelmeleri öngörülmektedir. Bu yetiştirme metodunda kimi bölgelerde hayvanlar tamamen merada kalmakta kimi bölgelerde ise mevsim ve iklime bağlı olarak belli sürelerde ağıllara getirilmektedir. Ağıllar genellikle yarı kapalı ve açık barınaklar şeklinde kendilerini göstermekte, büyük bir çoğunluğunun yapılan gözlem ve görüşme sonunda zemin yapısı toprak bir kısmının da kayalık olduğu gözlenmiştir. Halk değişiyle yalak olarak tabir edilen tahtadan yapılmış olan sulukların kullanıldığı ve yemliklerin ise yine tahta malzemelerden yapılmış olduğu gözlemlenmiştir. Araştırma konusu kapsamında olan işletmelerde temizlik uygulamaları genellikle süpürge ve su ile yapıldığı tespit edilmiştir.

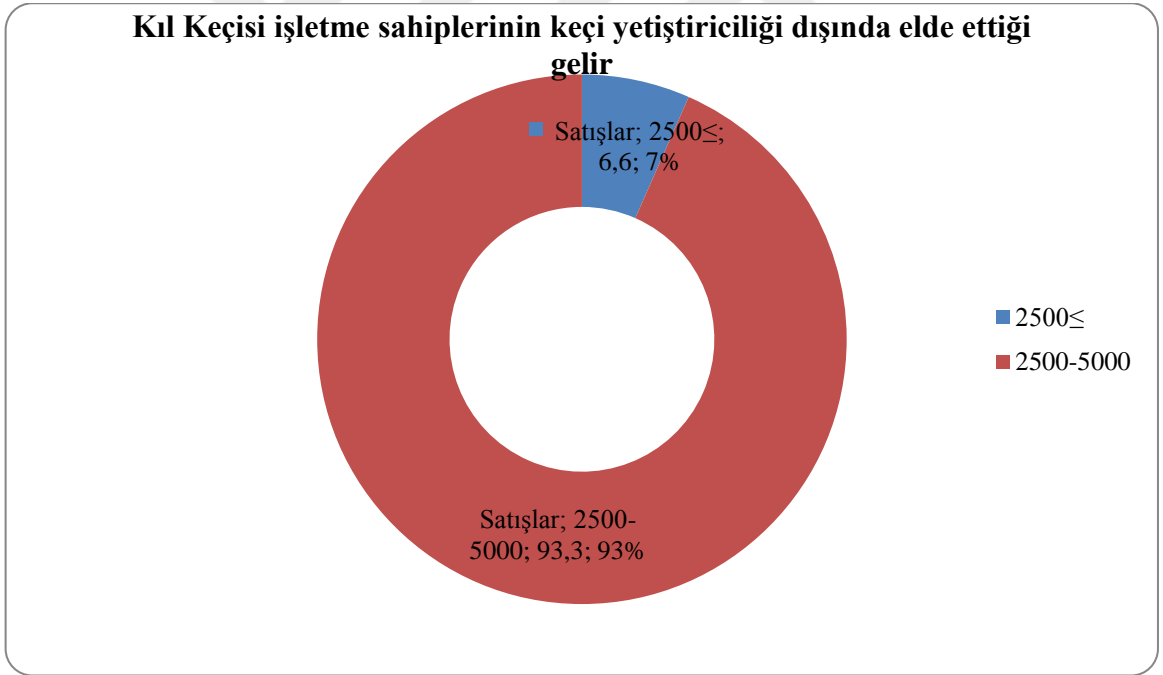
Çizelge 4.4. İşletmelerin mera-otlak alanlarıyla ilgili bilgiler.

Yetiştiricilerin		İşletme sayısı (adet)	Oran(%)
Arazi varlığı durumu	Hayır	5	16,6
	Evet	25	83,3
	Toplam	30	100
Varsa kiralanan arazi	Hayır	4	13,3
	Evet	26	86,6
	Toplam	30	100
Kullanılan mera/orman/zeytinlik	Hayır	3	10
	Evet	27	90
	Toplam	30	100

İşletmelerin Kıl keçisi yetiştiriciliği dışındaki gelirleri: Araştırmaya konu olan kıl keçisi işletme sahiplerinin keçi yetiştiriciliği dışında %30'luk kısmı çeşitli sektörlerde çalışarak ek gelir elde etmektedirler. %70'lik kısmı da sadece kıl keçiciliği yaparak yaşamlarını devam ettirmekteler (Şekil 4.5). Araştırmaya konu olan işletmecilerin %66,6'sı 50 ve üzeri yaş grubunda yer almaktadır (Çizelge 4.1). Bu noktadan anlaşılacağı üzere Kıl keçisi yetiştiriciliğinin nesilden nesile aktarımı sayesinde keçicilik kişilerin adeta kaderi olmaktadır. Yetiştiriciliğin bu şekilde miras olarak kalması kişilerin sosyo-ekonomik yaşamda tercih alanlarını daraltarak adeta zorunlu bir yaşam şekline dönüşmektedir. Bu nedenle Kıl keçisi yetiştiricilerinin büyük bir kısmı sadece keçicilikle uğraşmakta olup, küçük bir azınlık aile bireylerinin de desteğiyle ek işler yaparak geçimlerini sağlamaktadırlar. Yapılan bu ek işler Kıl keçisi yetiştiriciliğinin ile entegre yapılması sebebiyle iş olanakları iş gücü ve zaman anlamında kısıtlı ve sınırlı olmaktadır. Bu nedenle gözlem ve görüşme sonucunda elde edilen verilere göre keçicilik dışında ek gelir getirmesi için yapılan işlerden elde edilen kazanç kayda değer olmayıp, %6,6'lık kısmı 2,500 TL ve üzeri, % 93,33 lük kısmı da ortalama 2.500-5.000 TL bir kazanç sağlamaktadırlar (Şekil 4.6).

Şekil 4.5. İşletmelerin keçi yetiştiriciliği dışındaki ek gelir durumları.

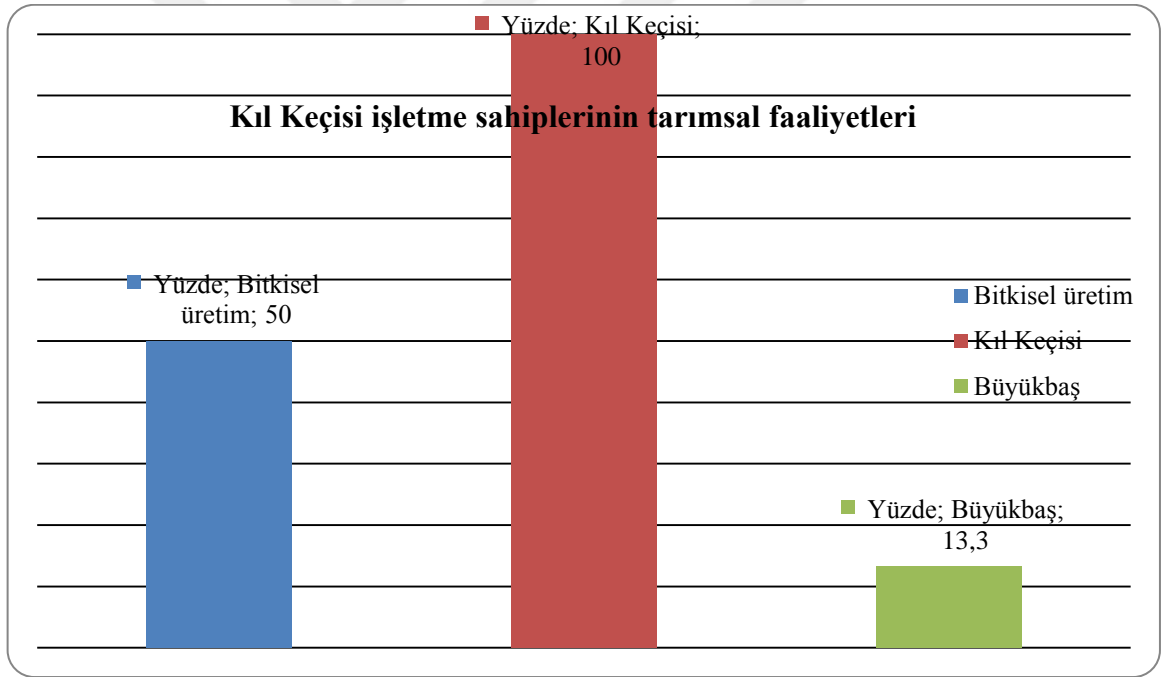

Şekil 4.6. Yetiştiricilerin keçi yetiştiriciliği dışında elde ettiği gelir.

4.2. İşletmelerde Kıl Keçisi Yetiştirme Sistemi

4.2.1. İşletmelerin Hayvan Yetiştirme Uygulamaları

Araştırma kapsamındaki işletmelerin tamamı keçi yetiştirme faaliyetiyle uğraşmakta olup, %50'lik kısmı bitkisel üretim yapmakta ve %13.33'lük dilim ise büyükbaş hayvancılık faaliyetlerinde bulunmaktadır (Şekil 4.7). Kıl Keçisi yetiştiriciliği dışında bitkisel üretim faaliyetiyle uğraşan %50'lik kısım, çoğunlukla zeytin, narenciye, buğday ve arpa üretmektedirler. Araştırmaya konu olan Kıl Keçisi işletmelerinin %83,33 lük kısmı kendilerine ait arazilere sahip olması sebebiyle hayvancılık dışında bitkisel üretim yaparak yaşamlarını devam ettirmekteler. %16,6'luk kısmı ise kendilerine ait arazileri olmadığı için kiralama yönetimini kullanarak hayvancılık faaliyetlerini ve diğer bitkisel üretim faaliyetlerini gerçekleştirmektedirler (Çizelge 4.4).

Şekil 4.7. İşletme sahiplerinin tarımsal faaliyetleri.

Sadece hayvansal üretim yapan üreticilerin ekonomik olarak yem girdileri ve ek gelir kaynağı olarak hayvansal üretim yanında bitkisel üretim de yapan işletmelere oranla daha kısıtlı imkânlar sahiptirler. İşletmelerin sahip oldukları arazi varlıklarının etkin kullanımı sağlanarak, yeterli teknik destek ve eğitim hizmetleri verilmesiyle bitkisel üretim eğrisinde pozitif bir yükselme eğrisi oluşturacaktır.

Araştırma sürecinde incelenen işletmeler dağlık ve engebeli arazilerde ve ulaşımın zor olduğu yerlerde kurulmuştur. İşletmelerin büyük çoğunluğu yarı açık barınak, az sayıdaki işletme de kapalı barınak şeklindedir. İşletmelerin hemen hepsinde yeterli sayıda yemlik ve suluk bulunmaktadır. Hayvanlar için gerekli olan içme suyu arazideki su kaynaklarından karşılanmaktadır. Su kaynağına erişimi olmayan yetiştiriciler ise keçilerin su ihtiyaçlarını karşılamak için arazilere tankerle su takviyesinde bulunmaktadır. Soğuk geçen mevsim şartlarında ek besleme yapmaktadırlar. Özellikle sabah mera öncesi yemleme yaparak hayvanlar meraya salınmaktadır. Bu durum işletmeler için ek maliyet yaratmaktadır. Bu sebeple daha az yemleme yaparak meradan mümkün olduğunca fazla yararlanmak istemektedirler. Hatta çoğu yetiştirici hayvanlarını 12 ay merada tutarak masrafları azaltarak daha fazla kar elde etmek istemektedir.

4.2.2. İşletmelerde Aşım, Doğum ve Oğlak Büyütme

Araştırma konusu olan işletmelerin tamamı doğal aşım yoluyla aşım yapmakta ve hayvan takip altına alınmamaktadır. Bu nedenle söz konusu doğumların tam tarihi bilinmemektedir. Gebe hayvanların yetiştiriciler tarafından takibi geleneksel yöntemlerle yapılmakta olup, doğuma 20-30 gün kala ağıllarda ayrı bir bölüme alınarak bakım besleme gerçekleştirilmektedir. Yetiştiriciler tarafından sürekli takibi yapılan gebe hayvanların doğumları genellikle sorunsuz gerçekleşmekte ve doğum gücüğü yok denilecek kadar az gerçekleşmektedir. Mülakat ve gözlem sonucu %1-2 arasında yaşanan doğum gücüğü tespit edilmiştir. Doğum gücüğü yaşanması durumunda yetiştiriciler milli değerlerimizden imece kültürümüzün bir paydası olan yardımlaşma ve birlik olarak sorunsuz bir şekilde doğumları gerçekleştirdiklerini dile getirdiler.

Çiftleşme için kullanılacak erkekler için 12 ayı doldurmaları beklenmektedir. Dişilerin neredeyse tamamı elde tutulup sürü yönetiminde damızlık olarak kullanılmaktadır. İşletmeler çiftleştirme için dişinin durumuna göre karar verip, ortalama 12 ay beklemektedir. Tekeleri ise en fazla 3 yıl kullanılmaktadır. Araştırma konusu olan Güzelbahçe ilçesinde genellikle hayvanın durumuna bağlı olarak dişi ve erkelerin üreme yaşları belirlenmektedir. Urla İlçesinde yer alan 8 işletmede dişi ve erkelerin üreme yaşları ortalama 1,5 yaş, Seferihisar İlçesinde bulunan 8 işletmede 1 yaş, Çeşme İlçesinde bulunan 7 işletmede ise 8 ay olarak belirlenmiştir. İşletmelerin sürü yönetim politikaları özellikle minimum giderle maksimum kazanç bilinci taşımaktadır. Bu nedenle sürü yönetimi ilçelere göre farklılık göstermekte ve genellikle yetiştiricilerin yetiştirme şekline bağlı olarak değişmektedir.

Görüşülen işletmelerin tamamı elle sağım yapmaktadır. Aşım ve çiftleşme yetiştirici tarafından takip edilmediği için gebe hayvanları takip etmek zorlaşmakta bu nedenle ileri gebe diye tabir ettiğimiz doğuma 20-30 gün kala olan dönemde gebeler sürüden ayrılmaktadır. Bu dönemde yetiştirici tarafından ek besleme yapılmaktadır. Ek besleme genellikle buğday, arpa, mısır gibi kaba yem ile yapılmaktadır. Doğumlar genellikle problemsiz gerçekleşmekte nadir de olsa doğum güçlüğü yaşanmaktadır. Doğum sonrası oğlak bakımı (emzirme) genellikle 2 ay kadar sürmektedir. Daha sonra oğlak büyütme yemiyle ek yemleme yapılmaktadır.

Yetiştiriciler günlük çift sağım yapmaktadırlar. Günlük aldıkları süt miktarı mevsime göre değişmekte, elde ettikleri sütü mandıraya satarak, oğlak büyütmede, peynir yapımında ve kendi beslenme ihtiyaçlarını karşılamak için değerlendirmektedirler.

4.3. İşletmelerin Keçi Varlığı ve Gelirler

Çizelge 4.5. İlçeler itibariyle işletmelerdeki keçi varlığı (baş).

İlçe	n	Ort.	S.S.	Min.	Maks.
Urla	7	343	178,48	160	700
Seferihisar	8	575	221,04	300	950
Güzelbahçe	8	381	90,23	210	500
Çeşme	7	757	457,73	250	1500
Toplam	30	512	301,39	160	1500

Araştırma kapsamında yer alan İzmir İli Çeşme Yarımadası Güzelbahçe, Urla, Seferihisar, Çeşme İlçelerinde bulunan 30 Kıl keçisi işletmesinde yapılan gözlem ve görüşme çalışması sonucunda ele edilen verilere göre işletme bazında işletmelerin sahip oldukları Kıl keçisi varlıkları Çizelge 4.5'te verilmiştir. Yapılan çalışma sonucunda 30 Kıl keçisi işletmesinin ortalama keçi varlığı 512 baş ve standart sapması 301,39'dur. En az keçi varlığına sahip işletmenin 160 baş, en fazla Kıl keçisi varlığına sahip işletmenin 1500 baş hayvanı olduğu hesaplanmıştır. Son yıllarda hayvansal üretim içerisindeki payları azalmakla birlikte küçükbaş hayvan yetiştiriciliği bir üretim geleneği olarak gelecek vadetmektedir (Anonim, 2120).

İşletmelerin hayvan popülasyonu birçok faktörün etkisi altındadır. Bunlar arasında kaba yem üretimi olanakları, üreticinin maddi gücü, mera miktar ve kalitesi değerlendirilebilir (Karaca vd, 1993).

Hayvansal üretimde kazanç ve sürdürülebilirlik üretimin temel boyutlarındandır. Üreme; verim–kazanç interaksyonu ilişkisinde sürdürülebilirlik için ana unsurlardan biridir. Küçükbaş hayvan yetiştiriciliği koyun ve keçileri kapsayan yetiştiricilik faaliyeti olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda, araştırma konusu olan işletmelerde bulunan hayvan popülasyonu ilçelere göre değişiklik göstermektedir. Özellikle Çeşme İlçesinde keçi varlığının fazla olmasının nedeni keçi üreticilerinin sürü hacimlerinin fazla olması, uzun geçmişlerinin olması ve üreticilerin genç olmaması olarak tespit edilmiştir. Geçmişten günümüze yaşam biçimi olarak benimsenen kıl keçiciliği artık Çeşme İlçemiz için genç nüfusun katılımını sağlayacak şekilde desteklenmelidir.

İşletmelerin hayvan varlığı birçok etmenin etkisi altındadır. Bunlar arasında kaba yem üretimi olanakları, işletmenin maddi gücü, köyün mera miktar ve kalitesi sıralanabilir (Karaca ve ark, 1993).

Çizelge 4.6. İlçeler itibariyle işletmelerdeki dişi keçi varlığı (baş).

İlçe	n	Ort.	S.S.	Min.	Maks.
Urla	7	211	105,10	100	400
Seferhisar	8	287	108,98	120	420
Güzelbahçe	8	230	57,22	165	350
Çeşme	7	412	217,38	147	700
Toplam	30	283	147,51	100	700

Araştırma kapsamında yer alan İzmir İli Çeşme Yarımadası Güzelbahçe, Urla, Seferihisar, Çeşme İlçelerinde 30 Kıl keçisi işletmesinde yapılan gözlem ve görüşme çalışması sonucunda ele edilen verilere göre işletme bazında işletmelerin sahip oldukları anaç Kıl keçisi varlıkları Çizelge 4.6’da sunulmaktadır. Yapılan çalışma sonucunda 30 Kıl keçisi işletmesinin ortalama anaç keçi varlığı 283 baş ve standart sapması 147,51’dir. En az anaç keçi varlığı 100 baş, en fazla anaç Kıl keçisi varlığı 700 baş olarak tespit edilmiştir. Çeşme ilçesinde bulunan işletmelerde dişi keçi sayısının fazla olması; İlçede keçi ürünlerine olan talebin olumlu yönde değiştiğini ve keçi sütünün hak ettiği ekonomik değeri kazanması

anlamında değerli olduğunu ortaya koymaktadır. Sürü yönetimi anlamında sürdürülebilirlik potansiyeli bulunmaktadır. Üretim ve sürdürülebilirlik boyutunda Urla, Güzelbahçe ve Seferihisar İlçelerinde dişi keçi varlığının hacmi gelecek zamanlar için kayda değer bir katkısı olduğunu ortaya koymaktadır.

Çizelge 4.7. İlçeler itibariyle işletmelerdeki dişi oğlak varlığı (baş).

İlçe	n	Ort.	S.S.	Min.	Maks.
Urla	7	71	33,80	18	120
Seferihisar	8	109	24,45	77	150
Güzelbahçe	8	76	21,20	30	100
Çeşme	7	202	141,88	55	450
Toplam	30	113	85,69	18	450

Araştırmaya konu olan İzmir İli Çeşme Yarımadasında yer alan 30 Kıl keçisi işletmesinde yapılan çalışmada yetiştiricilerin baktıkları ortalama dişi oğlak sayısı 113 baş, standart sapması 85,69 'dur. En az dişi oğlak sayısına sahip yetiştiricinin sahip olduğu Kıl keçisi varlığı 18 baş olup en fazla dişi oğlak sayısına sahip olan yetiştiricinin sahip olduğu Kıl keçisi varlığı 450 baş olarak hesaplanmıştır.

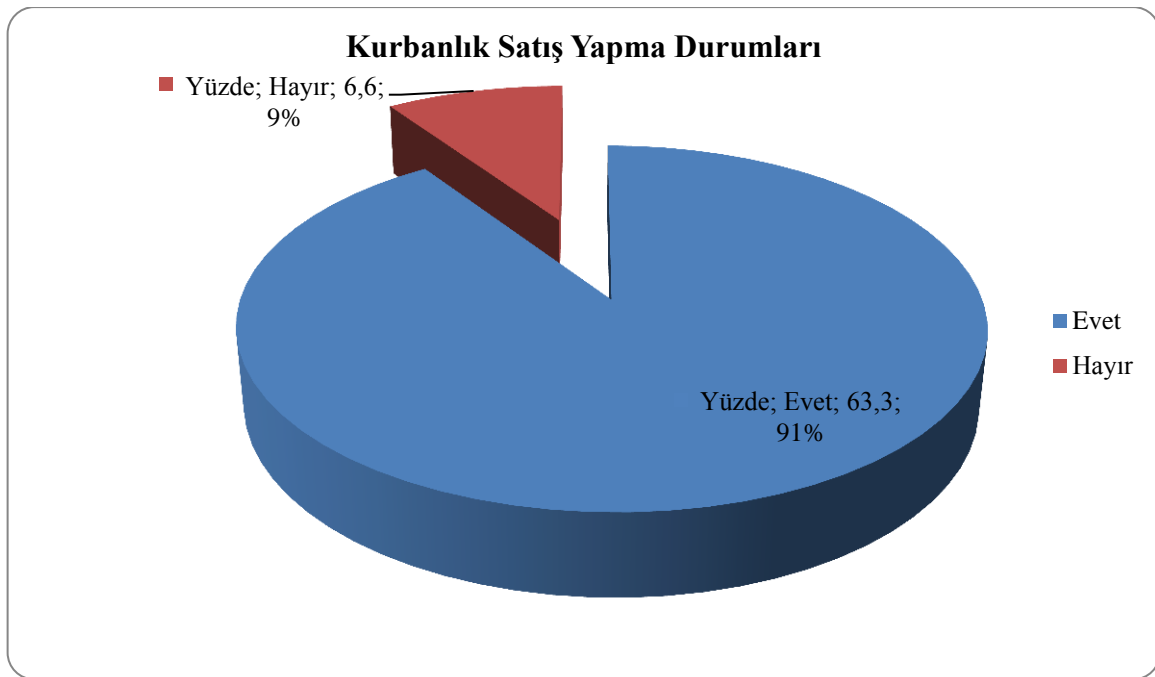
Çizelge 4.8. İlçeler itibariyle işletmelerdeki erkek oğlak varlığı (baş).

İlçe	n	Ort.	S.S.	Min.	Maks.
Urla	7	58	30,34	14	90
Seferihisar	8	86	30,23	23	120
Güzelbahçe	8	76	28,75	40	130
Çeşme	7	155	129,72	30	300
Toplam	30	93	73,61	14	300

Küçükbaş hayvan yetiştirme metotlarından olan kıl keçisi yetiştirme metodu, genellikle işletmelerin büyük çoğunluğunun damızlık fazlası erkek ve dişi hayvanların kurbanlık olarak değerlendirdikleri sistemdir. Bu noktada araştırma konusu işletmelerin, düzenli olarak oğlak ve çepiç besisi yapmadıkları, üreticilerin damızlık fazlası oğlakları besiyeye almadan pazar

olanaklarına sahip olduğu ve kendilerinin canlı olarak pazarlayabilme fırsatı bulabildikleri tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında yer alan 30 Kıl keçisi işletmesinde ortalama erkek oğlak keçi varlığı 93 baş olup, standart sapması 73,61'dir. En az erkek oğlak sayısına sahip olan işletme 14 baş Kıl keçisine sahipken, en fazla erkek oğlak sayısına sahip olan işletmenin 300 baş Kıl keçisine sahip olduğu tespit edilmiştir. Urla'da yaşayan hayvan üreticilerinin baktıkları ortalama erkek oğlak sayısı 58 baş, standart sapması 30,34'dür. En az erkek oğlak bakan üretici 14 baş, en fazla erkek oğlak bakan üretici 90 baş hayvan bakmaktadır.

Şekil 4.8. İşletmelerin kurbanlık satışı yapma durumları.

Besicilikte yem fiyatları için hayvan alış-satış fiyatları dikkate alınmaz ise yem giderleri en önemli masraf kalemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Yem fiyatlarının yüksek olması; et fiyatlarındaki düzensizlik alım gücünü negatif yöne etkilerken geleceğe yönelik yatırım planlamasını da engellediği ortaya çıkmaktadır. Üreticilerin yem ihtiyaçlarını karşılama konusunda nakit parasının olmaması sebebiyle vadeli olarak yem temin etmesi üreticiyi ekonomik olarak sıkıntıya düşürmektedir. Bu anlamda et üretiminde üreticilerin kamu ve özel desteği alamaması, ürün anlamında desteklerin yetersiz kalması et üretimini olumsuz yönde etkilemektedir.

Araştırma kapsamında olan İzmir İli Çeşme Yarımadası Güzelbahçe, Urla, Seferihisar ve Çeşme İlçelerinde damızlık dışı hayvanların bir kısmı kurbanlık ya da adaklık olarak değerlendirilmektedir. Kurbanlık ve adaklık hayvan sayısı işletme bazında değişiklik göstermektedir. Kayda değer bir popülasyon oluşturmaya da işletmenin masraf kalemlerini karşılamada destek olarak görülmektedir. İşletmelerin yıllık bazda giderlerinin karşılamak sebebiyle tercih ettikleri bir durum olarak göze çarpmaktadır.

Çizelge 4.9. İlçeler itibariyle işletmelerdeki kurbanlık satışı (baş).

İlçe	n	Ort.	S.S.	Min.	Maks.
Urla	4	38	13,76	25	55
Seferihisar	3	80	43,58	30	110
Güzelbahçe	4	32	17,77	13	55
Çeşme	6	47	30,49	13	100
Toplam	17	47	30,00	13	110

Araştırmaya konu olan 30 Kıl keçisi işletmesinde yapılan çalışma sonucunda toplam 17 Kıl keçisi işletmesinin 47 baş kurbanlık hayvan varlığına sahip olduğu tespit edilmiş olup, standart sapması 30'dur. 17 Kıl keçisi işletmesinin en az kurbanlık hayvan varlığı 13 baş olup, en fazla kurbanlık hayvan varlığı 110 baştır.

Keçi eti, beslenme ve insan sağlığı açısından özellikle de kalp ve damar sağlığı açısından çok kolaylıkla tüketilecek kırmızı et çeşidi olarak alternatiftir. Keçi etinin vitamin içeriği bakımından zengin olması sebebiyle sinir sistemini koruyarak cilt ve deri hastalıkları açısından önem taşımaktadır. Demir içeriğinin diğer kırmızı etlere oranla yüksek olması tüketiciler tarafından son zamanlarda daha tercih edilir olmaktadır (Koluman, 2014). Çeşme İlçesinde kurbanlık satışının fazla olması Çeşme ve Seferihisar İlçelerinde tüketici alışkanlıklarının değişimi ile keçi etine olan ihtiyacın fazla olmasıdır. Urla ve Güzelbahçe İlçelerinde kurbanlık satışının daha az olması ilçedeki sürü yönetimi alışkanlıklarının ve ilçenin coğrafik yapısı nedeniyle mevcut meraların azalması olarak açıklanabilir.

Çizelge 4.10. İlçeler itibariyle işletmelerdeki adaklık varlığı (baş).

İlçe	n	Ort.	S.S.	Min.	Maks.
Urla	2	21	12,72	12	30
Seferihisar	3	20	0,00	20	20
Güzelbahçe	4	32	17,77	13	55
Çeşme	6	43	34,09	20	108
Toplam	15	32	24,52	12	108

Araştırmaya konu olan 30 Kıl keçisi işletmesinde yapılan çalışma sonucunda toplam 15 Kıl keçisi işletmesinin 32 baş adaklık hayvan varlığına sahip olduğu tespit edilmiş olup, standart sapması 24,52'dir. 15 Kıl keçisi işletmesinin en az adaklık hayvan varlığı 12 baş olup, en fazla adaklık hayvan varlığı 108 baştır.

4.4. Kıl Keçisi İşletmesi Giderleri

Başlıca işletme gider kalemleri olarak ele alınan yem, ilaç ve çoban giderlerine ilişkin değerler Çizelge 4.11, Çizelge 4.12 ve Çizelge 4.13'de verilmiştir.

Çizelge 4.11. İlçeler itibariyle işletmelerin yem masrafı (TL).

İlçe	n	Ort.	S.S.	Min.	Maks.
Urla	7	78.928,57	56.159,31	35.000,00	200.000,00
Seferihisar	8	103.437,50	65.573,53	55.000,00	225.000,00
Güzelbahçe	8	55.937,50	22.596,51	22.500,00	925.00,00
Çeşme	7	75.357,14	61.532,99	12.500,00	200.000,00
Toplam	30	78.500,00	53.957,99	12.500,00	225.000,00

İşletmelerin masraflarından toplam yem masrafları ortalama 78.500,00 TL olup, standart sapması 53.957,99 'dur. En az yem masrafı 12.500,00 TL olarak hesaplanmış olup, en fazla yem masrafı 225.000,00 TL'dir. Güzelbahçe İlçesinde yem masrafının fazla olması, kurbanlık satışlarına da paralel olarak üreticilerin kısıtlı mera alanları olarak yorumlanabilir. Çeşme, Seferihisar ve Urla İlçelerinde yem masraflarının yaklaşık olması ilçelerdeki

üreticilerin sürü yönetimini işletme gelir ve gider dengesine göre ayarlayabilen tecrübeli üreticiler olduğu tespit edilmiştir.

Kaliteli kaba yem üretim maliyetlerinin ülkemizde yüksek fiyatlı olması hayvancılık faaliyetlerini olumsuz etkilemektedir. Üreticilerin otlak alanlarını bilinçsiz kullanımı, ıslah çalışmalarının yetersiz olduğu mera alanlarının varlığı, mera yem kalitesinin düşük olduğu, yem bitkileri üretiminin ihtiyacı karşılayamaması gibi sorunlar hayvancılık faaliyetlerinde kaba yem problemini ortaya koymaktadır. Et, süt üretimi ve tüketimini olumsuz yönde etkilemekte olan kaba yem yetersizliği ve yüksek maliyetler sektörü olumsuz etkilemektedir. Bu anlamda kaba yemsiz üretimin söz konusu olmadığı hayvancılık faaliyetlerinde üretim zinciri olumsuz koşullar altına seyredecektir. Küçükbaş hayvancılıkta özellikle işletmelerin kendi üretecekleri yemlerin yanında ıslah edilmiş meraların varlığı önem teşkil etmektedir.

Çizelge 4.12. İlçeler itibariyle işletmelerin ilaç masrafı (TL).

İlçe	n	Ort.	S.S.	Min.	Maks.
Urla	7	36.785,71	18913,96	17.500,00	65.000,00
Seferihisar	8	61.250,00	36863,64	17.500,00	125.000,00
Güzelbahçe	8	31.875,00	12938,72	17.500,00	47.500,00
Çeşme	7	48.214,28	26129,25	22.500,00	100.000,00
Toplam	30	44.666,66	26883,63	17.500,00	125.000,00

Küçükbaş hayvancılık faaliyetlerinde sağlık koruma uygulamaları konusunda gerekli stratejiler, AB standartları ve diğer ülkelerle de entegre olmuş şekilde uyumlu ve belli standartlarda düzgün bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir(DPT, 1996).

Hayvanlardan hayvanlara ve hayvandan insanlara bulaşan hastalıklardan koruma ve tedbirlerin uygulanması noktasında aşı programları geliştirilerek, aşı üretimi teşvik edilmeli ve eksiklikler giderilmelidir. Ülkemizde önemli verim kayıplarının yaşanmaması ve ölümlere neden olan hastalıklarla etkin mücadele geliştirilmesi gerekmektedir (Kaymakçı vd , 2002).

Yapılan araştırma sonucuna göre ilaç masraflarının değişiklik göstermesinin sebebi, işletmede bulunan hayvan sayısı ile doğru orantılıdır. Bu anlamda hastalık durumunda kullanılan ilaç masrafları da hayvan sayısına paralel olarak artacaktır. Tespit edilen hastalık

durumunda hayvan refahı ve sağlığı için bütçe ayrılması hastalıkların önlenmesinde, faaliyetlerin devamlılığının sağlanması katkı olacaktır.

İşletme masrafları içinden toplam ilaç masrafları ortalama 44.666,66 TL olup, standart sapması 26.883,63 'dür. En az yem masrafı 17.500,00 TL olarak hesaplanmış olup, en fazla ilaç masrafı 125.000,00 TL'dir. İlçeler arasında ilaç masrafı, Güzelbahçe'de en düşük Seferihisar'da en yüksek görünmektedir.

Çizelge 4.13. İlçeler itibariyle işletmelerin çoban masrafı (TL)

İlçe	n	Ort.	S.S.	Min.	Maks.
Urla	3	48.000,00	12000,00	36.000,00	60.000,00
Seferihisar	5	45.600,00	5366,56	36.000,00	48.000,00
Güzelbahçe	1	48.000,00	-	48.000,00	48.000,00
Çeşme	2	54.000,00	8485,28	48.000,00	60.000,00
Toplam	11	48.000,00	7589,46	36.000,00	60.000,00

Yetiştiricilik faaliyetlerinin alt kolu olan küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin temel taşlarından biri de çoban ihtiyacıdır. Ülkemizde üreticiler çoban ihtiyacını, birkaç sürü bir araya gelerek para ya da hayvan karşılığında karşılamaktadırlar. Bu anlamda ortak sürü oluşturarak meralar daha etkin bir şekilde kullanılmaktadır. Elde edilen verilere göre araştırma konusu olan işletmeler çoban ihtiyacını genellikle aile fertlerinden karşılamaktadırlar. Bu sayede ailenin genç fertleri aile ekonomisine katkı sağlayarak hayvancılık sektörüne yakın mesafede kalırlar.

Değerlendirilen işletmeler içinde 11 işletmenin çoban masrafı olduğu tespit edilmiştir. Yıllık toplam çoban masrafları ortalama 48.000,00 TL olup, standart sapması 7.589,46'dır. Yıllık en az çoban masrafı 36.000,00 TL olarak hesaplanmış olup, yıllık en fazla çoban masrafı 60.000,00 TL'dir. Çoban bulma problemi yaşayan işletmeler aynı zamanda çoban ücretleri konusunda da sorunlar yaşamaktadır. Bu nedenle özellikle Çeşme ve Güzelbahçe ilçelerinde çoban bulma problemi ile çoban masrafları paralellik göstermektedir. Bu anlamda yetiştiricilik faaliyetlerinin önemli bir problemi olan çobanlığa, mesleki bir boyut kazandırarak ilgiyi artırmak için gerekli kurum ve kuruluşların desteklenerek etkinliğinin artırılması gerekmektedir.

4.5. Kıl Keçisi İşletmelerinin Gelirleri

Çizelge 4.14. İlçeler itibariyle işletmelerin yıllık kurbanlık satış geliri (TL).

İlçe	n	Ort.	S.S.	Min.	Maks.
Urla	4	10.5416,66	21003,47	82.500,00	123.750,00
Seferihisar	3	220.000,00	119869,72	82.500,00	302.500,00
Güzelbahçe	4	88.000,00	48885,06	35.750,00	151.250,00
Çeşme	6	130.166,66	83857,71	35.750,00	275.000,00
Toplam	17	131.828,12	83692,03	35.750,00	302.500,00

İşletmelerin yıllık kurbanlık satış geliri içinde en az kazancı elde eden üretici 35.750,00 TL, en fazla kazancı elde eden üretici 302.500,00 TL kazanç elde etmektedir (Çizelge 4.14).

Çizelge 4.15. İlçeler itibariyle işletmelerin adaklık satış fiyatı (TL).

İlçe	n	Ort.	S.S.	Min.	Maks.
Urla	2	1.750,00	0,00	1.750,00	1.750,00
Seferihisar	3	1.750,00	0,00	1.750,00	1.750,00
Güzelbahçe	4	1.750,00	0,00	1.750,00	1.750,00
Çeşme	6	1.750,00	0,00	1.750,00	1.750,00
Toplam	15	1.750,00	0,00	1.750,00	1.750,00

İşletmeler içinde en yüksek ve en düşük adaklık fiyatı benzer olduğu (1.750,00 TL) görülmektedir (Çizelge 4.15).

Çizelge 4.16. İlçeler itibariyle yıllık adaklık satışından elde edilen gelir (TL).

İlçe	n	Ort.	S.S.	Min.	Maks.
Urla	2	36.750,00	22273,86	21.000,00	52.500,00
Seferihisar	3	35.000,00	0,00	35.000,00	35.000,00
Güzelbahçe	4	56.000,00	31108,68	22.750,00	96.250,00
Çeşme	6	76.708,33	59658,48	35.000,00	189.000,00
Toplam	15	57.516,66	42926,58	21.000,00	189.000,00

Yetiştiricilerin adaklık satışından elde edilen geliri en az 21.000,00 TL, en fazla 189.000,00 TL'dir (Çizelge 4.16).

Çizelge 4.17. İlçeler itibariyle işletmelerin günlük süt üretimi (lt)

İlçe	n	Ort.	S.S.	Min.	Maks.
Urla	7	155,00	73,14	95	300
Seferihisar	8	148,75	52,83	95	250
Güzelbahçe	8	127,50	34,43	95	200
Çeşme	7	243,92	224,53	57	625
Toplam	30	166,75	120,34	57	625

Küçükbaş hayvancılık faaliyetlerinin ve süt üretiminin ekonomik olarak daimi olması işletmelerin kar ile sonuçlanmasına paraleldir. Sürü hacmi ve sağılan hayvan başına verimin işletme büyüklüğü ile doğru orantılıdır. Elde edilen verilere göre Çeşme İlçesinde süt üretiminin daha fazla olması üreticilerin hayvan sayılarının daha fazla olması ile ilgilidir. Yetiştiriciler içinde en az süt üretimi 57 lt, en fazla 625 lt'dir (Çizelge 4.17).

Çizelge 4.18. İlçeler itibariyle işletmelerin sattıkları süt fiyatı (TL) değişimi.

İlçe	n	Ort.	S.S.	Min.	Maks.
Urla	7	5,78	0,22	5,50	6,00
Seferihisar	8	5,43	0,39	5,00	6,00
Güzelbahçe	8	5,90	0,56	5,00	7,00
Çeşme	7	5,78	0,80	5,00	7,00

Yetiştiricilerin elde ettikleri sütü en düşük 5 TL ve en yüksek 7 TL'ye sattıkları görülmektedir (Çizelge 4.18).

Çizelge 4.19. İlçeler itibariyle işletmelerin yıllık süt satışından elde edilen gelir (TL).

İlçe	n	Ort.	S.S.	Min.	Maks.
Urla	7	325.045,53	143.979,91	199.381,25	602.250,00
Seferihisar	8	29.3197,65	102.849,99	199.381,25	501.875,00
Güzelbahçe	8	27.9795,31	103.941,42	173.375,00	511.000,00
Çeşme	7	52.7294,64	519.070,66	146.912,50	137.000,00
Toplam	30	351.677,50	274.189,15	146.912,50	137.000,00

Keçi ürünleri; genellikle kırsal alanlarda kentleşmenin yoğun olması ve turizmin gelişmesiyle günümüzde giderek önem kazanmıştır. Keçi sütü kullanım alanları daha çok ev içi tüketim olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle halk arasında keçi 'fakirin ineği' olarak ifade edilmiştir. Keçi sütünün değer kazanması değişen tüketici alışkanlıklarının sonucu olarak peynir ve yoğurt üretiminin de olumlu yönde etkilenmesini sağlamıştır. Birçok peynir yapımında kullanılan keçi sütü tüketim alanının etkinliğini artırarak sektörde yerini almaya başlamıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre; süt satışından en az kazancı elde eden üretici 146.912,50 TL, en fazla kazancı elde eden üretici 602.250,00 TL gelir elde etmektedir (Çizelge 4.19).

Yerli ırklarda düşük verim olması sebebiyle melezleme çalışmalarının yapılması önem teşkil etmektedir. Bu nedenle hayvanların yakından izlenmesi ve takibi oldukça önemlidir.

Değerlendirilen işletmelerde üreticilerin deneyimli olması ve sürekli işlerinin başında olması süttten elde edilen gelire pozitif katkı sağlamaktadır. Keçi yetiştiriciliği ve keçi sütünün ekonomik değer kazanması süt keçisi yetiştiren işletmelerde karlılığın artması noktasında temel teşkil etmektedir. Bu anlamda elde edilen verilere göre yıllık süt üretiminden elde edilen gelirin Urla ilçesinde yüksek olması işletmelerin yapısal, teknik koşulların ve ekonomik özelliklerinin diğerlerine oranla daha iyi olmasıdır.

Çizelge 4.20. İlçeler itibariyle işletmelerin yıllık peynir üretimi (kg).

İlçe	n	Ort.	S.S.	Min.	Maks.
Urla	6	47.08	14,69	27.50	67.50
Seferihisar	5	57.00	26,06	35.00	100.00
Güzelbahçe	6	68.33	21,31	32.50	92.50
Çeşme	5	67.50	28,77	32.50	110.00
Toplam	22	59.77	23,01	27.50	110.00

Dellal ve ark. (2022) yaptıkları çalışmada, işletmelerde üretilen sütün aile içinde pazara yönelik kullanıldığı bu anlamda da sütün peynir olarak arz edildiği ortaya konmuştur. Yapılan araştırma sonucunda sütün değerlendirilmesinde yetiştirici örgütleri ile işbirliği içinde olan üreticilerin pazar olanaklarına sahip olması ile peynir üretimi de yaptıkları tespit edilmiştir.

Elde ettiği sütü peynire işleyen yetiştiricilerden en az peynir yapan üretici 27.50 kg, en fazla peynir yapan ise 110 kg üretim yapmaktadır (Çizelge 4.20).

Çizelge 4.21. İlçeler itibariyle işletmelerin peynir satış değeri (TL/kg).

İlçe	n	Ort.	S.S.	Min.	Maks.
Urla	6	57,50	0,00	57,50	57,50
Seferihisar	5	57,50	0,00	57,50	57,50
Güzelbahçe	6	57,50	0,00	57,50	57,50
Çeşme	5	57,50	0,00	57,50	57,50
Toplam	22	57,50	0,00	57,50	57,50

İşletmelerin peynir satış fiyatı tüm ilçelerde benzerdir (Çizelge 4.21).

Çizelge 4.22. İlçeler itibariyle işletmelerin yıllık peynir satış gelirleri (TL).

İlçe	n	Ort.	S.S.	Min.	Maks.
Urla	6	2.707,29	845,15	1.581,25	3.881,25
Seferihisar	5	3.277,50	1498,72	2.012,50	5.750,00
Güzelbahçe	6	3.929,16	1225,39	1.868,75	5.318,75
Çeşme	5	3.881,25	1654,68	1.868,75	6.325,00
Toplam	22	3.436,93	1323,38	1.581,25	6.325,00

Araştırma konusunu oluşturan işletmeler süt üretimine yönelik süt verimi yönünden yüksek verim sahibi işletmeler olduğu tespit edilmiştir. Sütün üretilmesi, değerlendirilmesi, pazarlanması konusunda üretici örgütlerinin etkinlik hacminin yüksek olması işletmelerin daha karlı hale gelmesini sağlamaktadır.

Elde edilen verilere göre peynir üreten yetiştiriciler içinde en az kazanç 1.581,25 TL ve en yüksek 6.325,00 TL olduğu saptanmıştır (Çizelge 4.22). Urla İlçesinde peynir satış gelirinin düşük düzeyde olması ilçedeki sütün değerlendirilmesi açısından aile içinde kaldığı izlenimini taşımaktadır.

Çizelge 4.23. İlçeler itibariyle işletmelerin yıllık gelir toplamı (TL).

İlçe	n	Ort.	S.S.	Min.	Maks.
Urla	7	508.758,92	174993,52	394.981,25	888.200,00
Seferihisar	8	546.183,59	137991,35	327.543,75	708.400,00
Güzelbahçe	8	532.242,18	240189,50	414.856,25	1.120.000,00
Çeşme	7	917.388,39	795894,00	317.500,00	2.170.000,00
Toplam	30	620.347,91	428809,41	317.500,00	2.170.000,00

Kıl keçisi yetiştiricilerinin yıllık gelir ortalamaları 620.347,91 olarak hesaplanmıştır. Yetiştiriciler içinde en düşük gelir 317.500,00 TL ve en fazla gelir 2.170.000,00 TL dir. Bu iki uç değer Çeşme ilçesi yetiştiricilerine aittir (Çizelge 4.24).

Çizelge 4.24. İlçeler itibariyle işletmelerin yıllık gider toplamı (TL).

İlçe	n	Ort.	S.S.	Min.	Maks.
Urla	7	136.285,71	41232,93	93.500,00	21.7500,00
Seferihisar	8	193.187,50	117463,95	72.500,00	39.8000,00
Güzelbahçe	8	93.812,50	45538,78	40.000,00	185.500,00
Çeşme	7	139.000,00	76810,91	72.500,00	300.000,00
Toplam	30	140.766,66	82312,45	40.000,00	300.000,00

Kıl keçisi yetiştiricilerinin yıllık gider ortalamaları 140.766,66 dır. Yetiştiriciler içinde gideri en düşük yetiştirici 40.000,00 TL ile Güzelbahçe'den ve en fazla gideri olan yetiştirici ise 300.000,00 TL ile Çeşme'dendir (Çizelge 4.24).

Çizelge 4.25. İlçeler itibariyle işletmelerin gelir-gider farkı (TL).

İlçe	n	Ort.	S.S.	Min.	Maks.
Urla	7	372.473,21	141397,95	267.193,75	670.700,00
Seferihisar	8	352.996,09	127377,95	199.043,75	512.900,00
Güzelbahçe	8	438.429,68	242789,92	253.668,75	1.020,000
Çeşme	7	778.388,39	740558,09	182.500,00	1.870,000
Toplam	30	479.581,25	406149,52	182.500,00	1.870,000

Basit hesaplamayla elde edilen yetiştirici gelir-gider farkları kazançları olarak ifade edilebilir. Bu değer ortalama 479.581,25 TL dir. Gelir-gider farkı en az olan 182.500,00 TL ve en fazla olan üreticiler 1.870.000,00 TL Çeşme ilçesindedir (Çizelge 4.25).

4.6. İşletmelerin Yaşadıkları Problemler

İşletmelerde genel olarak serbest veteriner hekimlere ulaşım sorunu yaşanmaktadır. Bu anlamda işletmelerin çoğunluğunun yerleşim yerlerinden yüksek kesimlerde olması önemli bir etkidir. Bu nedenle genellikle yetiştiriciler hayvanların hastalık durumlarında kendi kaderlerine mahkum kalmaktadırlar. Görüşmelerden yapılan çıkarımlara göre yetiştiriciler, sürekli hayvanlarla temas halinde oldukları için tabiri caiz ise hayvanın yürüyüşünden nasıl

olduğunu anlamaktadırlar. Anadan babadan ve yetiştiricilik alışkanlıklarından kalma yöntemlerle hayvana kendileri müdahale etmektedir. Sadece çok elzem durumlarda veteriner hekimlere başvurumaktadırlar. Bunun bir diğer sebebi ise sağlık uygulama masraflarının fazla olduğunu düşünmeleridir. Bu sebeple yetiştiriciler yeterli tecrübeye sahip olduklarını düşündükleri için hayvandaki mevcut sağlık problemlerine sadece dışarıdan ilaç alarak kendileri müdahale etmektedir.

Çizelge 4.26. Yetiştirme sürecinde sık yaşanan problemler.

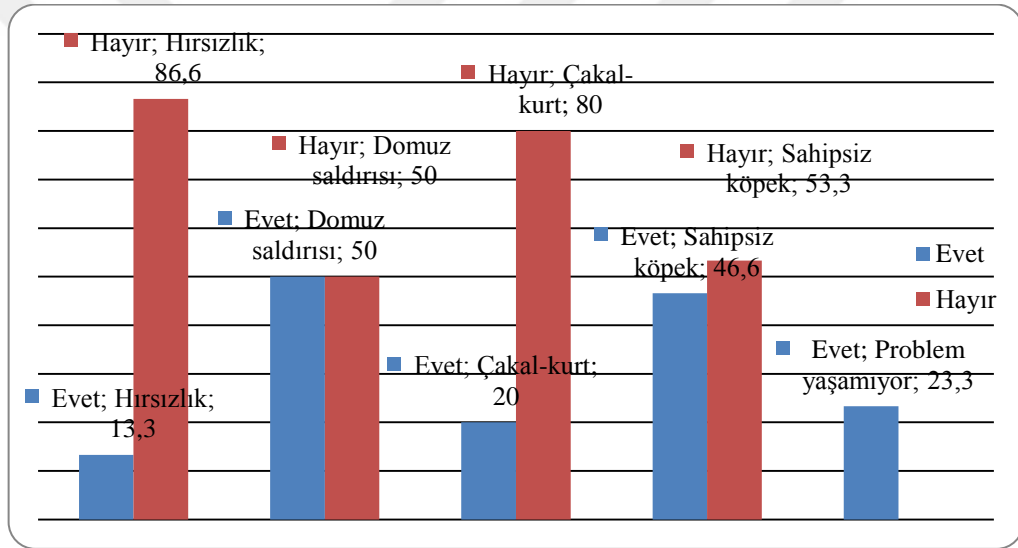
Problemler		İşletme sayısı (adet)	Oran%
Yetiştirme sürecinde karşılaşılan en önemli problemler	Yem temini	30	100
	Barınak yetersizliği	5	16,6
	Teknik bilgi eksikliği	8	26,6
	Mera alanları yetersizliği	30	100
	Toplam	30	100
Ürünün pazarlanma aşamasında karşılaşılan en önemli problemler	Düşük et fiyatı	5	16,6
	Düşük süt fiyatı	8	26,6
	Örgütlenme yetersizliği	17	56,6
	Toplam	30	100

Çizelge 4.26’da görüldüğü gibi Kıl keçisi işletmelerinin karşılaştığı en önemli problemlerden biri olan, üretimin vazgeçilmez parçası olan yem temininin, eksiksiz tüm işletmeler için bir sorun teşkil etmektedir. Yem temin sorununun temel olarak iki sebepten oluşmaktadır. Öncelikli sebep dünyada ilan edilen Covid-19 Pandemi’si sebebiyle artan yem fiyatları, ikinci sebep ise depo koşullarının yetersizliği nedeniyle azalan yem kalitesidir. Dolayısıyla işletme giderlerinin büyük bir bölümünü kapsayan yem giderleri, sürdürülebilirliğin ekonomik boyutuna ciddi etki etmektedir.

Ülkemizde hayvancılık faaliyetlerinin önemli bir kısmını oluşturan küçükbaş hayvancılığın, bir alt kolu olan Kıl keçisi yetiştiriciliğinin dağlık ve engebeli alanlarda yapılması sebebiyle yetiştiricilerimiz için kalabilecekleri barınak koşullarının yetersizliği sosyal sürdürülebilirlik açısından %16,6’lık bir dilim oluşturmaktadır (Çizelge 4.26).

Araştırma kapsamında yer alan Kıl keçisi işletmelerinin %100'lük bir oranla yaşadıkları mera yetersizliği sorunu büyük önem teşkil etmektedir. Bu problem ormanlık alanların dikime açılması, mera alanlarının kontrolsüz dağılımı ve ormanlık alanlara keçilerin zarar verdiği gerekçesiyle yasaklanması sebebiyle Kıl keçisi işletmelerinin sayısını büyük oranda azaltmaktadır.

Son yıllarda keçi etinin bilimsel açıdan önemini ortaya koyan çalışmaların yapılmasıyla birlikte artan ilgi sebebiyle, daha çok insan tarafından tercih edilmektedir. Dolayısıyla keçi eti ve sütüne artan talep Kıl keçisi işletmelerinin pazar aşamasında üreticiye belli oranda katkı sağlamaktadır. İncelenen işletmelerin %56,6'lık kısmı örgütlenmede yaşanan yetersizlik sebebiyle oluşan bu pazardan yeteri kadar faydalanamadığını belirtmektedir (Çizelge 4.26).

Şekil 4.9. Yetiştiricilerin merada yaşadıkları problemler.

Merada yaşanan güvenlik problemlerinin en büyüğünün %50'lik oranla domuz saldırısı olduğu görülmektedir. Araştırma bölgesinin turizm bölgesi olması, yazlıkçı diye tabir edilen kişilerin sayısının fazla olması ve sahiplendikleri hayvanları sezon sonunda sokağa bırakmaları, aç kalan sahipsiz köpeklerin de sürülere saldırması Kıl keçisi işletmelerinin %46,6'sı için büyük bir problem oluşturmaktadır. Ayrıca sahipsiz köpeklerin dışkılarından meralara bulaşan çeşitli hastalıklar mera sağlığını olumsuz etkilemektedir (Şekil 4.9).

5. TARTIŞMA

Araştırma sonuçlarına göre işletmelerin %80'i hayvan sayısını artırarak keçi yetiştiriciliği konusunda yeni yatırım planları yapmaktadırlar. Araştırma konusu olan Kıl keçisi yetiştiriciliği yapan işletmeler bölgede keçi sütü ve ürünlerinin geliştirilmesi, hak ettiği değere sahip olması için yerli ırkların ıslahı yapılarak ülke ekonomisine katkı sağlanmalıdır. Ayrıca çalışma yapılan bölgede sürü yönetimi geliştirilerek işletmelerin daha verimli ve sağlıklı çalışmaları sağlanmalıdır. Meraya bağlı yetiştiricilik teşvik edilerek meraların etkin kullanımı sağlanmalıdır. Kaba yem ve kesif yem ihtiyaçlarını kendileri üretebileceği fırsatlar verilerek işletmelerin daha etkin kullanımı sağlanmalıdır.

Yapılan araştırma sonucunda işletmeler genelinde yıllık ortalama Kıl keçisi üretim giderleri toplam 140.766,66 TL'dir. Üretim giderlerinin ortalama yıllık yem masrafı değişkeni toplam 78.500,00 TL, yıllık ortalama ilaç masrafı ise toplam 44.666,66 TL'dir. Ayrıca çoban istihdamı sağlayan işletmelerin küçümsenemeyecek düzeyde (48.000,00 TL) harcama yaptıkları anlaşılmıştır. Paksoy (2007) keçi işletmelerinde yaptığı çalışmasında işletme masraflarının yüksek olma nedenlerini, çoban ücretleri ve yem pahalılığı gibi nedenlerden kaynaklandığını ifade etmiştir.

Araştırma sonucunda işletmelerin %80'nin kendilerine ait arazi varlığı olduğu ve bunun dışında köyün ortak kullanımında olan mera alanlarının kullanıldığını tespit edilmiştir. İşletmelerin yağışın yetersiz olduğu yıllarda otlak alanların yetersiz kaldığını ve ek besleme yapmak zorunda oldukları tespit edilmiştir. %20'lik bir oranının kendi arazisi olmaması sebebiyle hazine arazilerini kiraladıkları tespit edilmiştir. İşletme sahiplerinin kiralanan alanların, dağlık arazilerin, orman alanlarının kapalı bahçeye çevrilmesine karşı oldukları tespit edilmiştir. Kıl keçiciliği için mera alanlarının, dağlık arazilerin ve orman alanlarının işletmeler için garantisi olmadığı, bu alanların kamu desteği ile kotalı kullanıma açılması gerektiği belirlenmiştir.

Literatürde kayıtlı çalışmaların çoğu işletmelerin yapısal özellikleri ya da hayvanların morfolojik ve fiziksel özellikleri üzerine yapılan çalışmaları içermektedir. Bu anlamda yapılan bu çalışma Çeşme Yarımadası Kıl keçisi işletmelerinde sürdürülebilirliği sağlamak için ekonomik, sosyal ve çevresel etmenlerin değerlendirilerek sürdürülebilirlik düzeylerini belirlemiş, işletmenin sosyo-ekonomik özelliklerine ilave olarak, üreticilerin sosyal,

ekonomik, çevresel sürdürülebilirlik göstergelerini ortaya koyan veriler ile işletmelerin sürdürülebilirlik potansiyelini ortaya koymaktadır.

Araştırma kapsamında yer alan Kıl keçisi işletme sahiplerinin yaptıkları işte tecrübe sahibi oldukları anlaşılmıştır. Deneyimi 35 yıl ve üstü olan yetiştiricilerin sayısı %60'lık dilime tekabül etmektedir. Keçi yetiştiriciliği faaliyetinde bulunan işletmelerin uzun bir geçmiş ve deneyime sahip oldukları başka araştırmalarla da tespit olunmuştur (Acar, 2010; Bakırtaş ve Günlü, 2018)

Dellal (2022), yaptığı araştırma sonucunda keçi sütünün öneminin son dönemlerde daha iyi anlaşıldığının ve uygun üretim koşulları sağlanarak, paketlenme aşamalarından geçirilmesiyle yüksek fiyatlardan pazar olanaklarına sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmada da tüketici alışkanlıklarının değişmesiyle keçi eti ve sütüne olan ilginin pozitif bir katkısı olduğu ve keçi ürünlerinin pazar olanaklarının elverişli olmasıyla elde edilen yıllık gelirin işletmeler için ekonomik avantaj sağladığı ortaya konmuştur.

Keskin vd (2017), tarafından elde edilen verilere göre çalışma bölgesinde elle sağımın çok yaygın olması ve keçi sütünün değerlendirilmesinin sıklıkla peynir yapımı olarak kullanımını tespit etmişlerdir. Üreticilerin daha yüksek gelir getirebilen ve saklama koşullarının daha uzun vadeli olması nedeniyle çiğ süt satışından ziyade peynir üretimi yaparak pazarlama politikasını tercih ettikleri görülmüştür. Bu sayede keçi yetiştiricilerinin yıl içinde elde ettiği gelir artırılarak devamlılığının sağlandığı izlenimi oluşmuştur. Bu araştırma sonucuna göre de araştırma materyali olan işletmelerin neredeyse tamamı elle sağım yapmakta ve çiğ süt satışı yanında peynir üretimi yaparak işletme giderlerine olumlu katkıda buldukları görülmüştür.

Araştırma kapsamındaki işletme sahiplerinin %70'inin sadece keçi yetiştiriciliği yaptığı belirlenmiştir. Ceyhan ve ark (2015) ile Bakırtaş ve Günlü, 2018; keçi yetiştiriciliğinin diğer çiftlik hayvanları ile entegre bir yetiştiricilik faaliyeti olabileceği gibi tek başına keçi yetiştiriciliğinin de kârlı bir kırsal kalkınma uğraşı olabileceğini belirtmişlerdir.

Aydın ve Keskin (2018), yaptıkları çalışma sonucunda keçi üreticilerinin ürünlerin pazar şartlarının ve mera konusunda olumlu katkı sağlayacak beklentilerinin mevcut olduğunu tespit etmişlerdir. Ülkemizde mera yetersizliği işletmelerin karlılık durumları olumsuz etkilenmekte ve ülke genelinde yaşanmakta olan bir problem olarak ıslah çalışmaları ile desteklenmesiyle çözümlenmesi beklenmektedir. Bu araştırma bulguları da otlama alanları

ile ilgili sorunların çözümünde kamu destekli programların geliştirilmesi gereğini ortaya konmuştur.

Taşkın vd. (2017) tarafından yapılan araştırmada küçük aile işletmelerinin büyümesi ve geliştirilmesi için işletmelerin süt ve et üretiminde uzmanlaşmış işletmeler haline getirilerek örgütlenmelerinin sağlanması gerekliliği ortaya konmuştur.

Bu araştırma kapsamındaki işletmelerde süt ve süt ürünleri satış geliri ilk sırada gelmekte olduğu ve keçi yetiştiriciliğinde önemli bir yer tuttuğu tespit edilmiştir. Paksoy (2007), süt ve süt ürünleri satış kalemini %43,89 oranında ve anaç hayvan başı 23,91 TL olarak saptamıştır. Araç ve Daşkiran (2010) işletme başı süt ve süt ürünleri gelirini 1.542,48 YTL olarak, anaç hayvan başına gelir ise 20,10 YTL olarak tespit etmişlerdir. Yılmaz ve ark. (2010) göçer keçi yetiştiriciliği faaliyetlerinde anaç keçi başına yılda 150 TL peynir kazancı tespit etmişlerdir. Çıtak (2011), süt ve süt ürünleri satış kazanç oranını %70,26 oranında ve anaç hayvan başı kazancı 603,64 TL olarak hesaplamıştır. Hayvanna başı süt veriminin daha fazla ve laktasyon süresinin daha uzun olması süt ve süt ürünleri gelir oranını artıracaktır (Bakırtaş ve Günlü, 2018)

Çeşme yarımadası kıl keçisi yetiştiricilerinin aşım döneminde özellikle tekelere özel besleme yapma alışkanlıklarının olduğu ve aşım döneminde imkânlar ölçüsünde kaba ve kesif yem kullanarak yapacakları ek yemleme uygulamaları ile keçilerde döl verimini artırmayı hedefledikleri anlaşılmıştır. Nitekim küçükbaş hayvancılık işletmelerinde aşım öncesi dönemde ek yemleme uygulanmasının özellikle döl verimini artırdığı bilinmektedir (Lassoued vd, 2004).

Hayvancılık faaliyetleri açısından AB ülkelerinde yetiştiricilik maliyetlerinin büyük bir kısmını yem bitkisi ekim alanları ve ekim için kullanılabilen toplam tarım alanları %20-30 gibi önemli bir dilime sahipken, ülkemizde bu oran %6-7'lik bir dilime tekabül etmektedir. Bu sebeple ülkemizde kaba yem kalitesi ve üretime yetersizlik nedeniyle hayvancılık faaliyetlerinin maliyetleri artmakta ve karlılık olumsuz yönde etkilenmektedir (Anonim, 2004). Bu araştırma sonuçları da kıl keçisi yetiştiricilik faaliyetlerinin yem fiyatları nedeniyle olumsuz etkilendiği göstermektedir. Yetiştiriciler yem bitkisi ekimi yapmadıklarından işletme maliyetlerinin büyük bir bölümünü yem maliyeti oluşturmaktadır.

Önal ve Özder (2008), yaptıkları çalışma sonucunda keçi yetiştiriciliği yapılan bölgelerde iş gücüne bağlı olarak çoban ve bakıcı problemi yaşanmakta olduğunu tespit etmişlerdir. İş gücü ihtiyacının büyük çoğunluğunun aile bireyleri tarafında karşılandığını

ortaya koymuşlardır. eşme yarımadası kıl keçisi yetiştiricileri için de benzer durumların yaşandığı, oban ve bakıcı için gereken iş gücünün aile içinden karşılandığı tespit edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre kaba ve kesif yem ihtiyaçları ilçelere göre farklılıklar göstermektedir. Bu durum ilçelerin coğrafik yapısı, arazi şekli ve üreticilerin sürü yönetimi alışkanlıklarından kaynaklanmaktadır. Yapılan birçok araştırmada da keçi beslenmesinde kaba ve kesif yem kullanımının bölgelere göre değişiklik göstermesi coğrafik yapı, yetiştirici hayvancılık kültürü ile açıklamaktadırlar (Keskin 1996; Soysal ve ark. 2005; Koyuncu ve ark. 2006a; Koyuncu ve ark. 2006b; Tozlu ve Olfaz 2007).

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu tez çalışması kapsamında Kıl Keçisi işletmelerinin geleneksel olarak yaygın bir şekilde yapıldığı İzmir İli Çeşme Yarımadası Güzelbahçe, Urla, Seferihisar ve Çeşme İlçelerinde bulunan en az 200 baş Kıl Keçisi olan 30 en iyi işletme seçilerek mülakat ve gözlemler sonucu somut bulgulara ulaşılmıştır.

Kıl Keçisinin uzun süre susuz kalabilme, uzak mesafelere yürüyebilmesi, engebeli dağlara kolaylıkla tırmanabilmesi, hastalıklara dirençli olması, kötü besleme ve bakım koşullarına dayanıklı olması, bölgedeki işletmelerin Kıl Keçisi yetiştiriciliği yapmasında büyük etkidir. Kıl keçileri hareketli ve sürü oluşturma yetenekleri bakımından zayıftır. Mera ve otlak alanlarında özgür ve rahatça otlayabilirler. Bu koşullarda üretilen keçi sütü ve eti de insan sağlığı açısından daha özel bir öneme sahiptir. Ayrıca kıl keçisi yetiştiriciliği, biyolojik çeşitliliğin ve orman ekosisteminin korunması açısından da çok önemlidir. Kıl Keçisi yetiştiriciliği; iklim ve topografyaya göre farklılıklar gösterse de geleneksel yetiştirme sistemi olarak ırkın korunması ve geliştirilmesi adına vazgeçilmezdir.

Bu yetiştirme yönteminin çok eski tarihlerden beri günümüze taşınarak hala sözü geçen bir yetiştiricilik şekli olması bundan sonra da varlığını sürdüreceği anlamına gelmez. Kıl keçisi yetiştiriciliğinin mevcut genetik materyalinin korunarak sürdürülebilir kullanımını sağlayacak şekilde geleceğe aktarımında büyük zorunluluk vardır. Bu zorunluluk ekosistemin korunması ve insanımızın sağlıklı beslenmesi başta olmak üzere birçok unsur bakımından ortaya çıkmaktadır.

Kıl Keçisi yetiştiriciliğinin geleneksel yöntemlerle yapılıyor olması iş gücü ve bakım, besleme koşullarının neredeyse yok denilecek kadar az olması diğer yetiştirme şekillerine göre tercih edilme sebeplerinden biridir. Kırsal kesimde istihdam sağlayan bu yetiştirme şekli babadan oğluna geçen bir meslek haline gelmiştir. Kıl Keçisi işletmeleri giderek azalsa da küçük aile işletmeleri şeklinde varlığını sürdürmektedir. Bu işletmeler dağlık ve tarıma elverişsiz alanların değerlendirilmesi açısından da ekonomiye büyük katkılar sağlamaktadırlar.

Bu çalışmada elde edilen bilgiler ışığında, Çeşme Yarımadası Kıl Keçisi işletmelerinin iyileştirilmesi, geliştirilmesi ve sürdürülebilirliğin sağlanması adına yapılan öneriler aşağıda sıralanmıştır.

- 1- İşletmelerde barınak, bakım, besleme ve sağlık koruma şartlarının iyileştirerek süt ve et verimini arttıracak fonksiyonel kamu desteklerinin şekillendirilmesi gereği açıktır.
- 2- Yetiştiricilere kayıt tutma alışkanlığının kazandırılması, hayvan refahı ve sağlığını koruma, hayvan barınakları ve bakım koşullarının iyileştirilmesi gibi konularda farkındalık eğitimleri düzenlenmelidir.
- 3- Daralan mera alanları yetiştiricilerin adeta soluğunu keserek, severek yaptıkları uğraşlarını sekteye uğratmaktadır. Mera alanlarının kullanımının kontrollü olarak yapılandırılması Kıl Keçisi işletmelerinin geliştirilmesi, kamu odaklı çözümlere muhtaçtır. Kıl Keçisi işletmelerinin faydalandığı mera ve orman alanlarının kullanım koşullarının belirlenmesi ve belirli sorumluluklar dâhilinde kıl keçisi yetiştiricileri için güvece altına alınması gerekmektedir
- 4- Yetiştiricilerin örgütlenmesi, birlik ve kooperatiflerin daha etkili hizmetler ortaya koyabilmesi açısından da kamu destek ve öncülüğünün belirleyici temel unsur olduğu gözden kaçırılmamalıdır.
- 5- Nitelikli çobanlık konusunda sosyal güvece ve destek odaklı özel kamu projelerinin uygulanması da temel gereksinimlerden birisidir.
- 6- Kıl Keçisi işletmeleri, kırsal dağlık alanlarda oldukları için teknolojiye erişim kısıtlarına ve gençlerin tercih etmeyeceği yaşam koşullarına sahiptir. Bu sebeple yetiştiricilerin yaşam konforlarının çağdaş ölçülere yaklaştırılmasını öngören özel adımlar atılmalıdır.
- 7- Son yıllarda değer kazanan keçi etinin ve sütünün pazar olanaklarının geliştirilmesi, daha fazla kitleye hitap etmesi amacıyla kamu destek ve teşviklerinin geliştirilmesi güncel bir ihtiyaçtır.
- 8- Araştırma bölgesinin turizm bölgesi olması nedeniyle yazlıkçı olarak tabir edilen mevsimsel yerleşimcilerin kedi ve köpek sahiplenerek, sezon bitiminde onları kaderlerine mahkûm etmelerinden kaynaklı meralarda güvenlik problemler göz ardı edilemeyecek kadar ciddidir.

KAYNAKLAR

- Acar M, (2010). Isparta ili damızlık koyun keçi yetiştiricileri birliği üyesi keçicilik işletmelerinin mevcut durumu ve teknik sorunları üzerine bir araştırma. Doktora Tezi. SDÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta
- Akpınar, T. (2009). Avrupa Birliği Ekseninde Türkiye’de Tarım Sektöründe Sosyal Güvenlik ve Sorunları. Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tekirdağ. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/791982>[Erişim Tarihi: 11/06/2021]
- Altıntaş, E. (2021). Sürdürülebilir Hayvansal Üretim Mümkün mü? <https://www.gelecekburada.net/surdurulebilir-hayvancilik-mumkun-mu/#:~:text=Ekolojik%20hayvansal%20C3%BCretimi%20geleneksel%20hayvansal,Sa%C4%9F%C4%B1k%C4%B1%20ve%20besleyici%20C3%BCr%C3%BCnler%20C3%BCretilmesi> [Erişim Tarihi: 13/05/2022]
- Anonim, (2004). Hayvan, su ürünleri yetiştiriciliği ve sağlığı. II. Tarım Şurası, IV.Komisyon Raporu. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Ankara. https://www.researchgate.net/publication/308924872_Avrupa_Birliği_Ortak_Tarım_Politikasına_Uyum_Surecinde_Türkiye%27de_Izlenen_Hayvancılık_Politikalarının_Degerlendirilmesi_Assessment_of_Livestock_Policies_in_Turkey_in_the_Harmonization_Process_to_Europ[Erişim Tarihi: 01/06/2019]
- Anonim, (2020). Tarım ve Orman Dergisi [Erişim Tarihi: 10/05/2022]
- Anonim, (2020). Tarım ve Orman Dergisi [Erişim Tarihi: 16/06/2022]
- Anonim, (2022). T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Tarımsal Yatırımcı Danışma Ofisi İzmir tarımsal yatırım rehberi 2022.
- Anonim,2020Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliği file: <file:///C:/Users/dell/Downloads/k%C3%BC%A7%C3%BCkba%C5%9F.pdf> [Erişim Tarihi: 13/06/2022]
- Atac, F.E., Burcu, H. (2014). The Importance of Hair Goats in Turkey. Journal of Agricultural Scienceand Technology A 4 364-369
- Aydın ve Keskin, (2018). Muğla ilinde küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin yapısal özellikleri <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/538422> [Erişim Tarihi: 01/09/2019]

- Aydoğan, İ. (2019). Mersin ilinde Kıl Keçisi yetiştiriciliği yapan işletmelerin zellikleri. Sütçü İmam Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş.
- Bakırtaş, ř. ve Gnl, A. (2018). Aksaray ilinde keçi yetiştiren işletmelerin teknik ve sosyo-ekonomik analizi. 34, 3, 134-141. https://eurasianjvetsci.org/pdf/pdf_EJVS_1211.pdf [Erişim Tarihi: 13/05 /2022]
- Bilgipedia (2022). Tarım Devrimi ve Sonuçları. <https://www.bilgipedia.com.tr/tarim-devrimi/>[Erişim Tarihi: 13/05/2022]
- Bulut, Z., Kurar, E., Ozsensoy, Y., Altunok, V., Nizamlioglu, M. (2016). Genetic diversity of eight domestic goat populations raised in Turkey. *BioMed Research International*, 2016.Article ID 2830394.
- Cankara, N. (2019). Yerli Keçilerde leptin gen polimorfizmi ve büyüme özellikleri ile ilişkisi. AD Fen Bilimleri Enstitüsü Zootekni Anabilim Dalı 2019-YL-164 Aydın.
- Caves, D.W., Christense, L.R. and Diewert, W.E. (1982). Multilateral comparisons of output, input, and productivity using superlative index numbers. *Economic Journal*, 92, 73–86
- Malmquist yöntemi: Karadeniz Bölgesi'nin turizm verimliliği üzerine bir uygulama 2021 <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1623111> [Erişim Tarihi: 01/11/2019]
- Ceyhan A, nalan A, ınar M, Serbester U, şekeroğlu A, Akyol E, Yılmaz E, Demir koparan A, (2015). Niğde ili keçi yetiştiriciliğinin yapısal özellikleri ve sorunları üzerine bir araştırma. *Türk Tarım-Gıda Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 3(2):74-79. 2015 <https://search.trdizin.gov.tr/yayin/detay/188020/> [Erişim Tarihi: 08/01/2019]
- Civelek, M., Dalgın, T., eken, H. (2014). Agro-Turizm ve Kırsal Kalkınma İlişkisi: Muğla Yöresindeki Agro-Turizm Alanlarında Bir Araştırma *Turizm Akademik Dergisi Cilt 1 Sayı 1 S.16-28* <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/153063> [Erişim Tarihi: 13/10/2021]
- ak, B., Yılmaz, O., Ocak, E., Demirel, A.F. (2021). A Study on milk compositions of hair goat and Saanen x hairgoatcrossbreed (f1) under semi-intensive conditions. *Journal of Agricultural Sciences*, 27(1), 83-87.

- Çamlı, (2022). Ülkemizde Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliğinin Önemi Nedir?. <https://www.camli.com.tr/bilgi-merkezi/merak-ettikleriniz/post/ulkemizde-kucukbas-hayvan-yetistiriciliginin-onemi-nedir#:~:text=%C3%96zellikle%20koyun%20ve%20ke%C3%A7i%20yeti%C5%9Ftiricili%C4%9Fi,i%20koyun%20ve%20ke%C3%A7iden%20sa%C4%9Flan%C4%B1r> [Erişim Tarihi: 13/05/2022]
- Çelik, H.T., Olfaz, M. (2018). Reproductive performance of Hair goat and grow thtraits of Hair goat and Saanen x Hair (F1) cross bred kids in rural conditions. *Bulg. J. Agric. Sci.*, 24 (2): 296–302.
- Çıtak, D, 2011. Keçi yetiştiren tarım işletmelerinin ekonomik analizi: Çanakkale ili merkez ilçesi örneği. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Dellal, (2002) GAP bölgesinde küçükbaş hayvan yetiştiren işletmelerin ekonomik analizi ve hayvansal ürünlerin pazara arzı. TEAE Yayın No: 83, Ankara. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/538422> [Erişim Tarihi: 01/09/2019]
- Dellal, İ., Keskin, G., Dellal, G., (2002b). GAP Bölgesinde küçükbaş hayvan yetiştiren işletmelerin ekonomik analizi ve hayvansal ürünlerin pazara arzı. Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü, Proje Raporu 2002-2, Yayın No, 83, TKB, Ankara. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1618046> [Erişim Tarihi: 02/02/2020]
- DPT, (1996). Hayvancılık ÖİK. VII Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara Kırşehir İlinde Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliği Yapan İşletmelerin Teknik ve Ekonomik Yapılarının Belirlenmesi https://acikbilim.yok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/239389/yokAcikBilim_10286659.pdf?sequence=-1&isAllowed=y [Erişim Tarihi: 01/07/2019]
- ESK, (2022). Keçi Irkları. <https://www.esk.gov.tr/tr/11001/Keci-Irklari> [Erişim Tarihi: 13/05/2022]
- Gebremedhin, T. G. ve Gebrelul, S. (1992). An investment analysis of meat goat enterprises for small-scale producers. *Applied Economic Perspectives and Policy*, 14(1), 45-53. USA. <https://www.jstor.org/stable/1349606> [Erişim Tarihi: 21/06/2020]
- Globalfootprints,(2022).Sürdürülebilirlik <https://web.archive.org/web/20190120202441/http://www.globalfootprints.org/sustainability/> [Erişim Tarihi: 13/05/2022]

- Gündüz, Ö. ve Özkul, B.Y. (2017) Mersin’de Koyun – Keçi Yetiştiriciliği Yapan İşletmelerin Yapısal Özellikleri* Lalahan Hay. Araşt. Enst. Derg. 2017, 57 (2) 99-104 <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/544619> [Erişim Tarihi: 16/03/2020]
- İzmir Kalkınma Ajansı [İZKA]. (2014). Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi. http://izka.org.tr/wp-content/uploads/pdf/14_yarimada_kalkinma_stratejisi.pdf [Erişim Tarihi: 13/05/2022]
- Karaca ve ark., (1993). Doğu Anadolu göreneksel koyun yetiştirme sistemlerinin çağdaş ıslah programları bakımından potansiyelleri.Hayvancılık’96 Ulusal Kongresi, Bornova - İzmir, 18-20 Eylül 1996, s. 160- 168 <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1618046> [Erişim Tarihi: 02/02/2019]
- Kaymakçı ve Engindeniz, (2020). Türkiye’de Keçi Yetiştiriciliği: Sorunlar ve Çözümler. Ulusal Keçicilik Kongresi 24-26 Haziran 2010, Bildiriler Kitabı, Çanakkale, 1-25 <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/265661>[Erişim Tarihi: 01/12/2019]
- Kaymakçı, M., Eliçin, A., Tuncel, E., Pekel, E., Karaca, O., Işın, F., ... & Selçuk, E. (2000). Türkiye’de küçükbaş hayvan yetiştiriciliği. Türkiye Ziraat Mühendisliği V. Teknik Kongresi, 2 Kırşehir İlinde Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliği Yapan İşletmelerin Teknik ve Ekonomik Yapılarının Belirlenmesi https://acikbilim.yok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/239389/yokAcikBilim_10286659.pdf?sequence=-1&isAllowed=y [Erişim Tarihi: 01/08/2019]
- Kaymakçı, M., Engindeniz, S. (2010). Türkiye Keçi Yetiştiriciliği; Sorunlar ve Teknik-Ekonomik Çözümler, Ulusal Keçicilik Kongresi, 24 Haziran 2010, Çanakkale, s.1-25. https://www.researchgate.net/publication/315575537_TURKIYE%27DE_KECI_YETI_STIRICILIGI_SORUNLAR_VE_TEKNIK-EKONOMIK_COZUMLER[Erişim Tarihi: 13/05/2022]
- Keskin, M, Gül, S, Biçer, O, Gündüz, Z (2017). Kıl keçisi yetiştiriciliğinin organik üretim bakımından uygunluğu. Türk Tarım Gıda Bilim ve Teknoloji Dergisi 5(13): 1700-1704. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/538422> [Erişim Tarihi: 01/10/2019]
- Keskin, M. (1996). Hatay bölgesinde süt keçisi yetiştiriciliği ve sorunları. 1. Ulusal Zootekni Bilim Kongresi Bildirileri, Antalya, s. 156-160 <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/538422> [Erişim Tarihi: 01/09/2019]

- Keskin, M., Gül, S., Biçer, O., Gündüz, Z. (2017). Türk Tarım-Gıda Bilim ve Teknoloji Dergisi. Turkish Journal of Agriculture-Food Science and Technology, 5(13), 1700-1704.
- Keskin kılıç, K., (2019). Koyunculuk Faaliyetlerinin Sürdürülebilirliği. İzmir Ticaret Borsası Yay.No.99.
- Koluman, 2014. Dünya’da ev Türkiye’de Keçi Eti. Dünya Gazetesi, 4 Mevsim Tarım Dergisi, Yıl: 3 Sayı:114446.https://www.researchgate.net/publication/297564115_Surdurulebilir_keci_yetistiriciligi_keci_eti [Erişim Tarihi: 01/04/2019]
- Koyuncu, M., Uzun, Ş. K. ve Tuncel, E.. (2000). Güney Marmara Bölgesindeki Keçi yetiştiriciliğinin Genel Durumu ve Üretim Potansiyeli. Uludağ Üniversitesi Zootekni Bölümü. Bursa. Tarım Bilimleri Dergisi 2005, 11 (4) 373-378 <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1509999> [Erişim Tarihi: 13/09/2021]
- Lassoued, (2004). The Effect of Nutrition Prior to and During Mating on Ovulation Rate, Reproductive Wastage, and Lambing Rate in Three Sheep Breeds.Small Ruminant Research, 52:117-125 <https://dergipark.org.tr/tr/download/articlefile/85112>[Erişim Tarihi: 01/05/2019]
- Önal ve Özder (2008). Edirne ili Damızlık Sığır Yetiştiricileri birliğine üye işletmelerin yapısal özellikleri. Tekirdağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi 5(2): 197-203 <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/538422> [Erişim Tarihi: 01/09/2019]
- Özalp, M. ve Sayın, C. (2018). Antalya’da Küçükbaş Hayvancılıkta Sürdürülebilirliğe Etki Eden Ekonomik Faktörlerin Değerlendirilmesi <http://dogadergi.ksu.edu.tr/tr/download/article-file/615724> [Erişim Tarihi: 27/09/2021]
- Özkan, M. ve Armağan, G. (2018). Tarım İşletmelerinde Sürdürülebilirliğin Ölçülmesi: Aydın İli Örneği <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/791931> [Erişim Tarihi: 22/08/2021]
- Paksoy ve Özçelik (2008), Kahramanmaraş İlinde Süt Üretimine Yönelik Keçi Yetiştiriciliğine Yer Veren Tarım İşletmelerinin Ekonomik Analizi. Ankara. Tarım Bilimleri Dergisi 14 (4): 420-427. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/265661> [Erişim Tarihi: 01/10/2019]

- Paksoy, M. (2007). Kahramanmaraş ilinde süt üretimine yönelik keçi yetiştiriciliğine yer veren tarım işletmelerinin ekonomik analizi. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Peters, K.J. (1981). Evaluation of goat populations in tropical and subtropical environments <https://core.ac.uk/download/pdf/132634915.pdf> [Erişim Tarihi: 09/01/2020]
- Rubino (1992). Quantity and Quality Aspects of Goat Production In Italy https://newmedit.iamb.it/share/img_new_medit_articoli/575_16brandano.pdf [Erişim Tarihi: 18/05/2019]
- Schmidh, U. (1991) Goat Breeding in Brundi: A Contribution to Smallholder Animal Production, *Entwicklung-Landlicher Raum*, 25(4), Heuberger-Tor-Weg 8,Germany. https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S1751731120300446?token=AF47B3CAC05D5567C04729E5B8FB18F1F4B7884648952B2DB8CBCDADAE19B46A2947ED72F1F76285BF20B5FFA1A5526F&originRegion=eu-west_1&originCreation=20220818084155 [Erişim Tarihi: 14/02/2019]
- Şirin, E. (2019). Fertility Characteristics of Hair Goats in Tokat Province. *Turkish Journal of Agriculture – Food Science and Technology*, 7(7): 955-957.
- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Tarımsal Yatırımcı Danışma Ofisi İzmir Tarımsal Yatırım Rehberi, (2022). https://www.tarimorman.gov.tr/SGB/TARYAT/Belgeler/il_yatirim_rehberleri/izmir.pdf [Erişim Tarihi: 13/05/2022]
- Taşkın vd. (2017). İzmir, Çanakkale ve Balıkesir İlleri Keçi İşletmelerinde Sürü Yönetim Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma *Ege Üniv. Ziraat Fak. Derg.*, 2017, 54 (3):341-349 <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/416548> [Erişim Tarihi: 11/04/2022]
- Tuncer, S.S. (2018). Some cashmere characteristics of hair goat sraised in Van province. *Austral J VetSci* 50, 125-128.
- TÜİK, 2021; T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Tarımsal Yatırımcı Danışma Ofisi İzmir tarımsal yatırım rehberi 2022.
- Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK]. (2021). Hayvansal Üretim İstatistikleri, Aralık 2020 (Düzeltilmiş) <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hayvansal-Uretim-Istatistikleri-Aralik-2020-37207> [Erişim Tarihi: 13/05/2022]

- Uzun vd. (2015). Mera Yabancı Otlarının Kontrolünde Keçilerin Kullanımı <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/89522> Uluslararası Tarım ve Yaban Hayatı Bilimleri Dergisi (UTYHBD), 2015, 1(1): 40 – 50 [Erişim Tarihi: 18/08/2022]
- Varol, M. (2014). Denizli ilinde yetiştirilen kıl keçilerinin morfolojik özelliklerinin tanımlanması. ADÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Zootekni Anabilim Dalı 2014-YL-080 Aydın.
- Yakan, A. (2012). Koyun ve Keçilerde Süt Verim Kontrol Yöntemleri ve Laktasyon Süt Veriminin Hesaplanması, AVKAE Dergisi, 2012,2,18-23.
- Yılmaz M, Bardakçioğlu HE, Taşkın T, Karaca O. 2010. Türkiye’de göçer keçi yetiştiriciliğinin mevcut durumu ve geleceği “Muğla - Yatağan örneği. Ulusal Keçicilik Kongresi/Bildiriler kitabı, s. 135, 2010, Çanakkale.

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

BİLİMSEL ETİK BEYANI

“Çeşme Yarımadasında Kıl Keçisi İşletmelerinde Sürdürülebilirlik” başlıklı Yüksek Lisans tezindeki bütün bilgileri etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada, bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiz atıf yaptığımı bildiririm. İfade ettiklerimin aksi ortaya çıktığında ise her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim.

Aygül ERGİN
... / ... / 2022

Görüşme ve Gözlem Formu.

Tarih: .../.../.....

İŞLETME ADI VE SOYADI	EĞİTİMİ / YAŞ	ADRES	TELEFON
KAÇ YILDIR KEÇİCİLİK YAPIYORSUN?			
NEDEN KEÇİCİLİK YAPIYORSUN, NE ZAMANA KADAR SÜRDRECEKSİN?			

HANE HALKI SAYISI VE ROLLERİ	VARSA BAKICIYA AİT BİLGİLERİ	BİTKİSEL ÜRETİM YAPIYOR MU?	TARIM DIŞI GELİRİ VAR MI?

ARAZİ VARLIĞI	VARSA KİRALANAN ARAZİ VARLIĞI	KULLANILAN MERA/ORMAN/ ZEYTİNLİK	SADECE KIL KEÇİCİLİĞİ İÇİN ÇEVİRİLİ BİR YERİ VAR MI?

BARINAK ŞEKLİ	BARINAK ZEMİNİ VE TEMİZLİK UYGULAMALARI	YEMLİK SAYISI	SULUK SAYISI

ŞUANDAKİ HAYVAN SAYISI	ANAÇ HAYVAN SAYISI	OĞLAK (Dişi)	OĞLAK(ERKEK)

--	--	--	--

HAYVAN SAYISINI ARTIRMAYI DÜŞÜNÜYOR MUSUNUZ?

KIL KEÇİCİLİĞİN İYİ YANLARI NELERDİR?

KIL KEÇİCİLİĞİN KÖTÜ YANLARI NELERDİR?

YILLIK YEM MASRAFI	YILLIK İLAÇ MASRAFI	KAYIT TUTMA ALIŞKANLIKLARI

ÜYE OLUNAN KURULUŞLAR (BİRLİK,KOOPERATİF,DERNEK,VB)

BİRLİKLERDEN BEKLENTİLER?

HAYVANLARDA SAĞLIK UYGULAMALARINI NASIL YAPIYORSUN?

YILLIK İLAÇ VE VETERİNER MASRAFI NE KADAR?

HAYVALARIN HASTALANMASI DURUMDA YAPILAN UYGULAMALAR NELERDİR?

GÜNLÜK MİKTARI	SÜT	SÜTTEN GELİR (LT BAŞINA)	ELDE ETTİĞİ	SÜTÜ ŞEKLİ	DEĞERLENDİRME	YILLIK NET GELİRİ

HAYVANLARDA AŞIM VE VARSA SUNİ TOHURLAMAYA AİT BİLGİLER?

DİŞİLERE AİT ÜREME BİLGİLERİ?

ERKEKLERE AİT ÜREME BİLGİLERİ?

TEKEYİ KULLANMA YAŞI?

GEBELİK DÖNEMİNDE,DOĞUM ANINDA VE DOĞUM SONRASI YAPILANLAR?

SAĞIM MAKİNESİ VAR MI? YOKSA ELLE Mİ SAĞIM?	SÜTÜ NASIL DEĞERLENDİRİYOR?

KURBANLIK YAPIYOR MU? YAPIYORSA SADECE ERKEKLER Mİ KURBANLIK OLUYOR?	ADAKLIK /KASAPLIK HAYVAN YAPIYOR MU?	ETİ DEĞERLENDİRME ŞEKLİ?

MERADA HAYVAN GÜVENLİĞİ SORUNU YAŞANIYOR MU?

ORMAN İLE İLGİLİ SORUN YAŞANIYOR MU?

İDEAL KEÇİCİLİK NASIL OLMALI?

BEKLENTİLER VE ÖNERİLERİ NELERDİR?

ÖZ GEÇMİŞ

Soyadı, Adı : Ergin, Aygöl

Yabancı Dil : İngilizce

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet tarihi (Yıl)
Y. Lisans	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	.
Lisans	Erzurum Atatürk Üniversitesi	2017

İŞ DENEYİMİ

Yıl	Yer/Kurum	Unvan
2012-hala çalışmakta	Tarım ve Orman Müdürlüğü	Zir. Müh.

AKADEMİK YAYINLAR

1. PROJELER

2020-2021 yılı Güzelbahçe İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü için Güzelbahçede arıcılığın geliştirilmesi ve meslek haline getirilmesini amaçlayan; 60 kursiyer ile 84 saatlik eğitim ve sertifikasyon süreci tamamlayan kursiyerlikten arıcı olma yolunda ilk adımlarını atmış arıcılarımızla saha uygulamaları için uygulama eğitimlerini de tamamlayarak arılı kovan ve arıcılık malzemeleri dağıtımı yapılan Arıların Dilinden adlı projeyi yazdım.